Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ | Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. | SINGLE COPY 4 CENTS

РІК XXVII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., СУБОТА, 6-го ГРУДНЯ 1919. Ч. 145. VOL. XXVII. JERSEY CITY, N. J. SATURDAY, DECEMBER 6, 1919. No. 145.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

„НЕХАЙ ЖИЄ СВОБІДНА І НЕЗАВИСИМА САВЕТСЬКА УКРАЇНА",

кличе Троцький у відозві до жовнірів на українськім фронті.

ЛОНДОН, 3. грудня. — Большевицький міністер війни, Лев Троцький, видав до савєтських військ на українськім фронті гарно вистилізований приказ, в якім він звертаєть ся до своїх жовнірів, щоби вони, завдаючи безмилосерні удари генералови Денікінови, з належним поважанем і любовю віднесли ся до українських робітників.

Троцький заявляє дальше у своїй відозві, що задачею большевиків не є завоювати Україну, але її освободити, і тому він надієть ся, що українські робітники рішать утворити тісний братерський союз зі савєтською Росією. Приказ кінчить ся словами: „Нехай жиє свобідна і независима савєтська Україна".

УКРАЇНСЬКІ ВІЙСКА ЗДОБУЛИ ПОЛТАВУ, КАТЕРИНОСЛАВ І БЕРДИЧІВ.

Українські війська получили ся з галицькими до боротьби проти Денікіна.

БЕРНО (Швайцарія), 3. грудня. — Тутешна українська місія одержала вістку, що українські війська ген. Петлюри по завзятій битві з військами ген. Денікіна здобули Катеринослав, Полтаву і Бердичів враз з великою скількостю воєнних матеріялів і поживи.

Українське правительство доносить, що дві сильні армії — українська і галицька — получили ся разом до боротьби проти Денікіна.

ВІЙСКА ҐЕН. ДЕНІКІНА ОПОРОЖНИЛИ СУМИ.

Завзяті бої на лінії Козятин-Фастів.

ЛОНДОН, 3. грудня. — Урядовий звіт ґен. Денікіна доносить, що большевицькі війська розпочали дня 29. падолиста сильні напади на укріплену лінію, яка боронить Царицина, але війська добровольців відбили всі напади, беручи богато полонених.

Ґен. Денікін доносить, що його війська були приневолені опорожнити місто Суми в околиці Лгова та що савєтські війська потерпіли велику невдачу в битві між Козятином і Фастовом, втративши богато полонених.

(Місто Суми находить ся в північно-західній части харківської губернії).

ВІЙСКА ДЕНІКІНА ВІДЗИСКАЛИ ФАСТІВ І БЕРДИЧІВ.

З причини великих снігів воєнні операції зістали значно припинені.

ЛОНДОН, 4. грудня. — Воєнне бюро оголосило слідуючий звіт про воєнне положене ген. Денікіна:

„В полудневій Росії большевицькі війська осягнули лише малий успіх в протягу послідного тижня, а то головно з причини великих снігів, що в значній мірі спинило воєнні операції. Війська ген. Денікіна віднесли на сім фронті деекуди побіди. Перевівши успішний протинаступ в напрямі Курска, вони відперли большевицькі війска і зближили ся на 30 миль до міста.

„На полудневий захід від Києва війська ген. Денікіна перевели протинаступ, відзискуючи Фастів і здобуваючи Бердичів".

(Фастів лежить в полудневій части київської, а Бердичів в полудневій части волинської губернії).

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(На підставі старокраєвих часописий).

Українсько-польський розем.

Варшава, дня 10. падолиста, 1919. — Дня 9. падолиста с. р. продовжено розем на українсько-польськім фронті на дальших 10 днів.

За головний український штаб: — Полк. Данильчук.

Денікін не приймає пропозиций антанти.

Цюріх, Швайцарія, 28. жовтня. — Телеграфують з Берліна:

Центральна агенция доносить, що в українських кругах Берліна ходить чутка, що ґенерал Денікін приняв дуже холодно Маклакова. Пропозиції антанти, принесені Маклаковом, змагають в дійсности до того, щоби установити коаліційний уряд, в котрому кодети і соціялісти були би репрезентовані пропорціонально до їх чисельного значіння. Сї пропозиції є прямо противні намірам ґен. Денікіна, що у своїй проклямації проголошує „зрадниками отечества" народи окраїн через те, що вони користають з ослаблення Росії, щоби відірвати свої території. Ґен. Денікін голосить, що він бажає зреставрувати Росію і зробити її такою сильною, як була перед революцією.

Безладє в армії Денікіна.

Французька газета „L'Humanite" подає, що в руки українського ґенерального штабу попав документ, який потверджує розклад денікінської армії. Є се рапорт, предложений одним офіцером полковникови Апухтінови. В рапорті доносить згаданий офіцир, що в його полку більша частина жовнірів здезертирувала і нема ким доповнити полку. Полкова каса порожна. Трен не доставив ні оружя ні набоїв. Супроти сього полк не спосібний до ніякої діяльности.

Українська преса в Києві.

Українські часописи в Києві під кнутом Денікіна, хоч тяжко придавлені, всетаки не зникли. На місце закритої „Ради" за статю Єфремова „Непримиримі", виходить газета „Промінь".

В Києві.

З Києва доносять деякі подробиці про останні дні панованя Денікіна. Прихід большевиків був дуже негайний. В останній хвилині денікінці арештували редактора „Ради" Ніковського та Сергія Єфремова. Не всі одначе чорносотенці встигли втекти. Деякі з них, примір ом ренеґат Савенко, попали в руки комуністів.

Шульгін в неволі у большевиків.

З Козятина доносять, що большевики підчас послідного занятя Києва взяли до неволі много чорносотенців, між ними Шульґіна, редактора „Кієвлянина".

Закрите української Академії Наук в Києві.

На приказ Денікіна закрито в Києві українську Академію Наук, а на її місце основано московську.

М. К. Заньковецька в Києві.

Як повідомляють українські ґазети М. К. Заньковецька під теперішний час перебуває в Києві, де виступає в українськім театрі. Виступи її переміняють ся у великі овації.

Арешт М. Семенка.

В Києві добровольці заарештували поета Михайла Семенка.

Дальші арештованя в Києві.

Київська „Рада" доносить про арештованя співробітника Централі В. Д. Коваля і Павла Денисенка, відомих кооператорів. Причина арештованя невідома.

Ґазета повстанців.

В Козятині недавно почала виходити нова часопись п. з. „Український Повстанець". Часопись редагує колеґія при дивізії отамана Зеленого. В часописі містять ся накази републиканського уряду, статі, вірші та відозви.

Український університет у Камянці.

Дня 22. жовтня с. р. минув рік від часу заснованя четвертого українського університету в Камянці (перші три: в Києві, Харкові і Полтаві). Університет у Камянці має 5 факультетів з 40 професорами, і ректором д-ром Іваном Огієнком на чолі.

В минулому році мимо несприяючих відносин і большевицької інвазії видав університет, який є тепер внаслідок закритя трох инших університетів Денікіном, одиноким огнищем української науки, богато праць. Число слухачів виносить 1.500 осіб. Українська культура бачить в сих роковинах загально національне сьвято. Українські школи й університети се твердині народу для виборення державної самостійности України.

На Полтавщині.

Пановане Денікіна на Полтавщині зазначуєть ся постійним переслідуванням всього, що українське. „Контррозвідка" се нічого иншого, як колишня царська охрана. Переводить вона раз-враз ревізії й арештованя. В місточку Хоролі на недавному учительському зїзді, коли зібрані піднесли протест проти утиску української школи, арештовано 300 учителів. Не краще живеть ся селянству. Поміщики вернулись; відібрали свою землю і ще примушують селян до безплатних робіт, як в часи кріпацтва. Се викликало у селян різкий протест у виді повстань. Хоч Денікін обіцює переведене земельної реформи, то селяни йому не довірюють. Повстання, які мають всюди національний характер, поширюють ся по цілій Полтавщині. В Золотоноші і Переяславлі розсілись відділи Шепеля, до якого пристають всі, що не повинують ся мобілізаційним приказам Денікіна.

Вечір О. Олеся.

Каменецька газета „Україна" повідомляє, що в Катеринославі український клюб „Рідна Оселя" улаштував вечір поезій О. Олеся.

Осібна кубанська армія.

З Кубані доносять:

Кубанська Рада, щоби охоронитись на будуче перед апетитами Денікіна розпочала організацію відрубної кубанської армії, яка підлягати-ме тільки кубанській Раді. Денікін уживає всіх способів, щоби не допустити до кубанського „сепаратизму".

Жнива на Україні.

„Сентрал Нюс" доносить, що жнива на Україні сього року були дуже великі. Хліба подостатком так, що маєть ся його вивозити заграницю. Жнива відбули ся всюди в пору. „L'homme libre" пише, що так гарний стан жнив слід завдячити взірцевому зарядови сеї країни. Тому й треба Франції нечайно визнати незалежність України і навязати з нею торговельні зносини щодо виміни товарів. Большевицьке бюро доносить, що сегорічний врожай на Україні виносить неменьше як 1 міліярд 4 міліони 144 тисячі пудів збіжа.

Білоруське посольство в Камянці.

До Каменця прибуло білоруське посольство, яке постійно перебувати-ме при уряді У. Н. Р.

В склад сього посольства входять між иншими Олександер Цвіткевич яко голова; Ол. Головінський, радник; Юрко Камарівет, секретар.

Білоруський посол відвідав тов. міністра закордонних справ др. В. Старосольського і вручив йому від білоруського уряду уповажнюючу грамоту.

В РОСІЇ.

МИРОВА КОНФЕРЕНЦІЯ В ДОРПАТІ.

Большевицькі посли прибули до Дорпату.

ДОРПАТ, 4. грудня. — Большевицька мирова делєґація прибула тут нині на мирову конференцію з представниками прибалтійських країв.

Перше засіданє відбудеть ся нині пополудни.

ПЕРЕГОВОРИ МІЖ БОЛЬШЕВИКАМИ І ПРОЧИМИ СОЦІЯЛІСТИЧНИМИ ПАРТІЯМИ.

Соціяліст-революціонер Вольський і меньшевик Семковський мають війти в склад савєтського кабінету.

КОПЕНГАГЕН, 2. грудня. — Переговори між большевиками і представниками прочих соціялістичних партій в савєтській Росії в справі спільної акції відбувають ся дальше з добрим успіхом.

Як се подають вісти, прийшло вже до порозуміня в справі отсих двох точок:

1. Савєт народних комісарів, савєтське правительство і инші савєтські організації позістають надальше з тим, що в їх склад війдуть також соціялісти революціонери і меньшевики.

2. Згідно зі жаданем соціялістів-революціонерів приступлено до знесеня „чреавичайки" (комісія до поборованя протиреволюції), а на її місце буде утворена нова комісія до боротьби з реакційними елементами і спекулянтами.

Між кандидатами на народних комісарів згадуєть ся імя соціяліста-революціонера Вольського і меньшевика Семковського.

ВІЙСКА КОЛЧАКА ОПОРОЖНИЛИ МІСТО ТОМСК.

Сибірські земства проти режіму Колчака.

ІРКУТСК, 28. падолиста. — Савєтські війська обсадили місто Татарськую, при сибірськім зелізничім шляху 100 миль на схід від Омска. Війська Колчака опорожнюють місто Томск. Американський консулят і американський Червоний Хрест перенесли ся з Томска до Іркутска.

На зборах представників східно-сибірських земств була замітна сильна опозиція проти режіму адм. Колчака. Часописям заборонено щонебудь про се писати. В місті панує спокій.

Новий Кабінет адм. Колчака.

ВАШІНГТОН, 3. грудня. — Департамент заграничних справ одержав нині урядову вістку про склад нового кабінету адм. Колчака.

На чолі кабінету стоїть Пепеляєв, який рівночасно задержав уряд міністра внутрішних справ. Місто-предсідателем є Третяков, який рівночасно є урядуючим міністром заграничних справ. Теку міністра фінансів обіймив Буришкін, а міністра війни на час війни ґен. Хангін. Прочі члени кабінету позістали на своїх урядах.

Програма нового сибірського правительства.

ІРКУТСК, 2. грудня. — Новоутворене всеросійське правительство, на чолі котрого стоїть премієр Пепеляєв, оголосило нині слідуючу програму:

1. Найвисша власть спочиває в руках кабінету міністрів, покликаних премієром Пепеляєвом і іменованих адм. Колчаком.

2. Увільнене цивільної адміністрації від політичного впливу військових провідників.

3. Рішуча боротьба проти надужить і несправедливости безогляду на те, котра партія або ґрупа сього допускаєть ся.

4. Розширене впливу будучого конгресу земств і міських дум.

5. Тісні зносини між правительством і народом та співділане зі всіми здоровими елементами опозиційними.

6. Тісні і приязні зносини з Чехо-Словаками.

7. Сильне попиране організованя армії добровольців.

8. Строгі зарядженя, щоби запобігти недостачі матеріялів для армії.

9. Дальше зменшене міністеріяльних штабів.

Армія Юденича на американськім харчи.

ЛОНДОН, 3. грудня. — Американські склади поживи у Виборгу і Ревали, в яких нагромаджено поживу для населення Петрограду на случай здобутя його військами ген. Юденича, служать тепер до виживленя північно-західної російської армії, яка приневолена утікати під сильним напором большевицьких військ.

Що найменьше два полки ген. Юденича перейшли вже естонську границю і їх сейчас розоружено. Кажуть, що ген. Юденич вдоволений, що не має клопоту, бо американський адміністратор запомогової акції дбає про одіж і поживу для його жовнірів. В дійсности пожива належить до Росії, бо вона заплатила за ню рублевими нотами; заходить однак питане, чи ті рублеві ноти будуть колись заплачені.

„Тільки один цар може спасти Росію", каже ген. Денікін.

КОПЕНГАГЕН, 2. грудня. — В одній одеській часописи був поданий недавно зміст заяви ген. Денікіна, в котрій між иншим говорить ся:

„Упадок давних правительств кн. Львова і Керенського було ясним доказом, що для Росії самодержавє є конечне. Тільки один цар міг би спасти Росії".

В одеських часописях згадуєть ся також, що ген. Денікін заявив ся рішучо проти скликаня установчих зборів, а також проти рівноуправненя Жидів і инших народів Росії.

Большевики мають вже отверту дорогу до Афґаністану.

ЛОНДОН, 4. грудня. — Воєнне бюро подає отсї вісти про воєнне положене на Сибірі:

„Театром ріжних великих можливостей є Туркестан, де большевицька діяльність в останніх часах сильно змогла ся. Ташкентське правительство висилало комісара до Мерв (російської закаспійської области), а Ленін, як доносять, вислав знова туди з Москви знавців орієнтальних мов до ширеня большевицької пропаґанди. Значне число знавців східних язиків висилало савєтське правительство також до Індії, Персії і на далекий схід.

„Між большевиками і Афґаністаном нема тепер ніяких воєнних військ, що пособляє поширеню большевицької пропаґанди.

„На східнім фронті наступ большевиків відбуваєть ся без перестанку дальше".

В БЕЛЬГІЇ.

Бельгійський престол також хитаєть ся.

Париж, 4. грудня. — Агітація в цїли поваленя королівського престола в Бельгії є одною з причин, що бельгійський король Альберт не був присутний на отвореню сесії нового парляменту, як се доносить „Л' Ентрансіґан".

„Бельгія є вписана на лісту загрожених монархій, яка обіймає Еспанію, Італію і Румунію", пише висше згадана часопись.

В ЧЕХІЇ.

Кріза в чеськім кабінеті.

ПРАГА, 3. грудня. — З Причини виступленя чеської народної соціялістичної партії з коаліційного чеського правительства, якого головною підставою були народна соціялістична і соціял-демократична партії, наступила поважна кріза, яка може спричинити упадок теперішного соціялістичного чесько-словацького правительства.

Народна соціялістчна партія виступила, протестуючи отсим проти радикальному напрямови, який сильно приймив ся в рядах соціял-демократичної партії.

Надіють ся, що з тої причини соціялістичне правительство В. Тускара буде мусіло уступити, а його місце займе нове правительство, в склад котрого війде більше представників партий буржуазийних.

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

РЕЗОЛЮЦІЯ В СПРАВІ ПОКІНЧЕНЯ ВІЙНИ.

Надіють ся, що конґрес не ухвалить сеї резолюції.

ВАШІНҐТОН, 4. грудня. — Посол Тінкгем з Масачусетс вніс нині резолюцію, в якій сказано, що війна з Німеччиною вже покінчена.

Посол Тінкгем є певний, що резолюція буде ухвалена, бо ся справа була предметом нарад на засіданю републиканської партії і резолюція є їх вислідом.

Більшість однак членів комісії для заграничних справ противить ся резолюції і вони не думають, щоби вона перейшла. Вони стоять на тім становищи, що справа мира має бути впершe порішена в сенаті та що палата послів не повинна сеї справи розбирати так довго, аж доки сенат не вичерпає всіх средств щодо ратифікації мирового договору.

З МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

НІМЕЧЧИНА НЕ ХОЧЕ ПІДПИСАТИ МИРОВОГО ПРОТОКОЛУ.

Американські делеґати здержали свій виїзд.

ПАРИЖ, 2. грудня. — На підставі давнїйшої ухвали мирової конференції мировий договір з Німеччиною мав бути остаточно потверджений до 1. грудня, а дня 1. грудня мало відбути ся урядове проголошене закінченя війни. Тимчасом голова німецької делеґації повідомив мирову конференцію, що німецьке правительство не підпише ратифікаційного протоколу з причини доданя ріжних услівий, на які німецьке правительство рішучо згодити ся не може.

Заходить можливість, що алїянти будуть приневолені ужити оружної інтервенції супроти Німеччини.

Становище німецького правительства показуєть ся в останнім часї щораз більше визиваюче. Відкинене мирового договору американським сенатом додало Німцям відваги і охоти до опозиції. Ходить чутка, що Німеччина має 3,000.000 добре зорґанізовану армію і нова війна не була би великою несподіванкою.

З причини грізного політичного положеня в Европі американські делеґати, які вже в протягу сього тижня мали виїхати з Парижа домів, відложили свій виїзд з Европи на неозначений час.

Англія заповідає, що Німеччина буде силою приневолена признати мировий договір.

Ґлезґов, 4. грудня. — Є. Бонар Ло, промовляючи на політичних зборах, заявив, що Німеччині не вдасть ся оминути ратифікації мирового договору, користаючи з того, що американський сенат його не ратифікував. Бонар Ло заявив, що алїянти, коли зайде конечність, є готові ужити навіть сили, щоби запевнити ратифіковане Німеччиною мирового договору.

Головна рада радить над відмовним становищем Німеччини.

ПАРИЖ, 4. грудня. — Головна рада мирової конференції зійшла ся нині на нараду в справі відмовного становища Німеччини, яка не хоче підписати ратифікаційного протоколу.

Ґен. Фош брав також участь в засіданю. Перебіг нарад не звісний.

СПРАВА ПОЛЬЩІ.

ПОЛЬЩА ВЖЕ УМУЧЕНА ДОВГОЮ ВІЙНОЮ.

Польські ліві партії жадають покінченя війни зі савєтською Росією і Україною.

КОПЕНҐАҐЕН, 2. грудня. — Одержані тут вісти доносять, що не лише польські соціялісти і ліві партії селянські в Польщі домагають ся покінченя війни і заключеня мира, але також і партії консервативні. Послідні почали навіть орґанізувати масові віча по цілій Польщі і домагають ся зовсім рішучо, щоби польське правительство здержало дальшу війну проти савєтської Росії і України.

В Польщі увязнено провідників комуністичного руху.

Варшава, 4. грудня. — Польська тайна поліція увязнила в протягу останних шістьох тижнів майже всіх провідників комуністичного руху в Польщі.

На чолі комуністичного руху стояв центральний комітет, зложений зі 6 осіб. Головою комітету був Горовіц, бувший большевицький посол в Швайцарії, якого прогнано з відти і він прибув до Польщі. Пятьох членів центрального комітету вже увязнено; трох увязнено ще перед місяцем, перед проголошенем земельного страйку, при помочи котрого большевики надіяли ся викликати в Польщі большевицьку революцію.

Перед кількма днями поліція увязнила цілий екзекутивний комітет комуністичної партії, який складав ся з 14 осіб. Арештованя спаралїжували в значній мірі большевицьку аґітацію в Польщі. До недавна підчас кождої соціялістичної демонстрації роздавано велику скількість большевицької аґітаційної літератури. Тепер виглядає, що большевицька пропаґанда в Польщі зовсім устала.

Смерть американського летуна у Львові.

ЛЬВІВ, 28. падолиста. — Нині рано згинув тут поручник Едм. П. Ґрейвс з Бостону, член воздушної ескадри „Косцюшко". Його літак злетів на дах палати ґр. Потоцкого, де мають поміщене члени Американського Червоного Хреста. З причини розбитя машини розлила ся по даху ґазоліна, від чого вибух огонь, який знищив майже цілий будинок.

Сьому випадкови приглядали ся тисячі людий, які зібрали ся були на торжество в честь річниці освободженя Львова від Українців.

Коли ескадра „Косцюшко" літала понад містом, поручник Ґрейвс летів понад головною улицею у висоті кількасот стіп, роблячи ріжні маневри літаком. Підчас того праве крило літака зломило ся. Ґрейвс зовсім холодно скочив з літака, держучи парасоль, уживаний при літаках і бальонах, щоби спустити ся на землю. Але висота не була достаточна, щоби парасоль міг отворити ся, і Ґрейвс впав на землю, погибаючи на місци, підчас коли його літак впав на палату ґр. Потоцького.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief,
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.75	на рік	$3.75
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
to Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$5.00	на рік	$5.00
6 months	$2.50	на пів року	$2.50
3 months	$1.50	на 3 місяці	$1.50
Single copy 4 cents.		Поодиноке число 4 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцеляриї Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

ЧИ ПОЛЯКИ Є ЦИВІЛЇЗОВАНИЙ НАРІД?

Про цивілїзацію сказав один мислитель таке:

Цивілїзація се така лише громадська організація, котрої прикметою є, що жаден чоловік не сьміє нарушити безкарно прав другого чоловіка.

Коли ту засаду примінити до народів, то між ними можна найти таких як Прусаки, Поляки, Мадяри, Турки, котрі не вміють пошанувати безкарно прав других людий.

Прусаки не вміли шанувати прав других людий поти, поки їх не покарано; поки не понесли тяжкої невдачі. Аж по тій карі, під примусом, мусїли пошанувати права других народів і віддати се, що в них загарбали.

Тесаме стрінуло Турків за те, що в неволї держали другі народи і тяжко їх переслїдували.

Тогосамого теж діждались Мадяри за кайдани, якими сковували другі народи.

І тесаме жде також Поляків за такісамі злочини: за злочини прусацькі, мадярські і турецькі, які всі разом мусять зложитись на купу, аби дорівнати злочинам польським.

Ті злочини у Поляків не нові. Поляки протягом цілої історії нїколи не були инакші. Все в боротьбі із сусїдними народами визначались найстрашнїйшими звірствами, злочинами і рабунками. Все оставляли за собою руїну, знищенє, кров і могили.

А за ними ішло все тільки вічне проклятє, що вирывалось з душі нападеного народу.

Се проклятє впало на цілу Польщу і вона доси в нім ходить як в блуднім колесї.

Нинї, коли другі народи кровю своїх синів заплатили за волю, яку здобули другим народам, **і коли Польщі вибороли й подарували волю, вона перший знак руху своєї руки по скиненю кайданів показала тим, що простягнула її до злочину — до найстрашнїйшого злочину, якого нарід може допуститись: до обрабованя з волї другого народу, котрий теж щойно вибив ся на волю.**

Вона простягнула свою руку до того злочину і першим її вчинком по дарованю їй волї було: **окровавити її кровю сусїда та обрабувати його з волї.**

Нова, штучна польська імперія нинї стоїть перед цілим сьвітом сплямлена українською кровю.

Вона стоїть також сплямлена литовською кровю.

І сплямлена кровю білоруського народу.

Стоїть перед сьвітом як злочинець перед судом. І вибріхуєть ся таксамо як злочинець. Закриває окровавлені руки; ховає зрабоване добро і представляє себе невинною.

І тому то власне треба Українцям, Литовцям і Білорусинам стати перед сьвітом; здерти заслону із злочинця та показати на його закровавлені руки і на добро, закрадене у сусїдів.

Се справа нелегка, аби цілий сьвіт пізнав правду і став в її оборонї, а засудив злочин.

Але ту працю треба зробити, і треба зачати її сейчас.

Нїхто другий її не зробить, як не зроблять нападені Ляшнею народи: Українцї, Білорусини і Литовцї.

Як би вони се занедбали, то тільки помогли би злочинцеви скривати злочин і ще якийсь час його продовжати.

Але вони мусять взятись сейчас до дїла і розкрити правду перед цілим сьвітом.

Нехай сьвіт пізнає, що відгребано тільки старого злочинця, а надано йому імя держави!

Нехай сьвіт знає, що злочину не можна скривати анї терпіти!

Нехай сьвіт знає, з ким має до дїла, і нехай покарає злочинця!

Суд над польською імперією без найменьшого сумнїву потвердить ту давну правду, що Польща не була, не є і поти не буде цивілїзованоє державою, поки її злочини не будуть покарані, і поки вона не буде змушена силою — пошанувати права других.

Инакшого способу на незивілїзовану державу і на нецивілїзований нарід нема.

Бо такий нарід тільки спосібний кривдити слабших, а коритись як раб перед сильнїйшими.

Такий нарід не вміє безкрано пошанувати права.

І лише карою, сильною і болючою, можна його привчити пошанувати право других людий.

НА ПОЛЬСЬКІМ ПАНОВАНЮ ТЯЖИТЬ ПРОКЛЯТЄ

На польськім панованю на українських землях все тяжіло проклятє.

Сотки лїт кров ллєть ся через те пановане.

Через те пановане впала Польща і польський нарід з тим розпадом попав ся в довгу неволю.

Тепер революція в Росії і побіда Америки й аліянтів у Франції принесли освободженє польському народови, але ось зараз встало проклятє польського панованя на українських землях і заслонило волю польському народови. Воно, те проклятє, відтягнуло польський нарід від його власної свободи а потягнуло на чужу, українську землю, на галицьку Україну, **битись за привілеї дїдичів і за доходи для** польських панів з галицької нафти.

Нехай пропаде Польща; нехай пропаде воля і добробут польського народу, але нехай не пропадає інтерес польського обшарника на галицькій земли!

Таке є проклятє польського панованя і Польща доси з нього не може найти виходу, бо Поляки заслонені тим проклятєм не бачать сьвіта і не знають його.

От недавно, дня 21. падолиста с. р., львівські Поляки обходили яко сьвято річницю нападу на Львів, якого доконали торік в той день. Того дня також міністри з Парижа прислали їм телеграму, що наложили на галицьку Україну 25 лїт неволї.

З тої великої радости польські наїзники запросили американського летуна Едмонда П. Ґрейвса, щоби взяв участь в їх сьвятї і для паради перелетів понад поневоленим Львовом.

Американський летун може собі навіть з того справи не здавав, що се польське пановане в галицькій Україні, сплямлене кровю і носить на собі проклятє, і що та веселість наїзника нічого доброго не віщує. І він зачав кружляти над радіючими польськими наїзниками.

І хоч доля його все доси хоронила в його летах, тут не охоронила.

Він упав і убив ся. Його літак впав на палату польського обшарника Потоцкого при улиці Коперника, ч. 15, і згорів та підпалив палату і счинив великий огонь, який немов осторога спав кровавим полумінем між радіючих наїзників, аби спамятались і не радїли рабунком завчасу.

Сей огонь, що впав з американського літака між радіючих наїзників, повинен пригадати польським наїзникам, що на їх панованю на чужих землях тяжить страшне проклятє, яке наїзникам нічого доброго не віщує.

Се проклятє на польське пановане впало з душі кождого Українця і кождої Українки, котрих польські наїзники обрабували зі свободи.

Се проклятє впало з крови, невинно пролитої польськими наїзниками.

Се проклятє впало з крови старого заслуженого народного робітника, сьвященика Остапа Нижанковського, котрого польські наїзники привязали в Стрию до стовпа і розстріляли, за те, що боров ся за освободженє галицької України.

Се проклятє впало з крови тих малих дїтий, котрих польські наїзники кинули в Черчи, рогатинського повіта, в полумінь горіючої церкви, яку самі підпалили.

Се проклятє впало з крови тих соток і тисячів Українцїв і Українок, котрі склали свої кости в рідну землю, аби її оборонити перед польськими наїзниками.

І, впрочім, се проклятє на польське пановане в галицькій Україні впало з душі і серця мілїонів Українцїв, котрі желають волї свому рідному краєви, а вічної загибелї довголїтній проклятій неволї.

І се страшне проклятє над польським панованєм на земли українській поти буде висїти, поки се пановане не пропаде раз на все, і поки навіть слух за ним не загине.

МЕМОРІЯЛ САЗАНОВА

предложений мировій конференції в Парижи.

Півофіціяльна варшавська „Ґазета польска" в 379. ч. подає за часописю „Свободная Рѣчь" з дня 26. вересня с. р. вимок з меморіялу, який предложив Сазасов іменем російської політичної ради мировій конференції. Подаємо тут в цїлости сей уступ меморіялу за „Ґазетою Польскою":

„В короткім історичнім начерку автори (меморіялу) звертають увагу на два підставові стремлїння польсько-литовської політики в минувшинї, характеризуючи її яко безперервні добичі посягання на схід, якому допомогло трудне положенне російської держави. Вислїдом сього було відірванне від Росії ряду корінних російських земель, передівсїм Білоруси. Зазначуючи постепенне опанованнє литовського елементу польським, автори стверджують пановання на русько-литовських землях польського режіму; переслїдування православної віри і політично-економічне упсолїдженне русько-литовського хлопа.

Правдою є, що Росія прилучила в тім часї литовські землї, одначе в часї трох розборів Польщі Росія не загарбала нї пяти етноґрафічних областий Польщі. Тому се історична несправедливість розбору Польщі лежить не в тім, що до Росії вернулись корінно русскі землї, а також не в тім, що Польщі відібрано можність переслїдування Литовців, але в сїм, що Австрія і Прусія розділили поміж себе тїло самої Польщі. Було блудом зі сторони Росії принятє сього протиславянського акту. Тому то Александер I мріючи завсїди про воскресенне Польщі, вирік ся на віденськім конґресї українських земель в Галичинї в користь Австрії, одержавши в заміну польські землї, не тому, щоби побільшити територію Росії, але виключно тому, щоби воскресити Польське Королївство, якого був би конституційним монархом.

Ті землї Росія з початком теперішної війни добровільно опустила, а тимчасовий уряд зі своєї сторони направив несправедливість супроти Польщі, признаючи її независимість в її етноґрафічних границях.

Переходячи до розгляду етноґрафічного складу литовських земель (ґубернія Виленська і Ковенська), Білоруси (ґубернія Минська, Витебська, Могилївська), „полуднево-західної Росії" (ґубернія Волинська, Подільська, Київська) і ґубернії Сувальської, автори, опираючись на урядових російських і польських даних, доходять до висновку, що на висше згаданих землях польський елемент становить значну меньшість. Говорячи про заяву Р. Дмовского, що на тих землях Поляки творять значну чисельну меньшість одначе мають перевагу з точки етноґрафічно і інтелектуального погляду, автори слушно зазначують, що титул посїдання землї не є ще достаточною причиною, щоби віддати чужоземській меньшости суверенність над краєм.

Внесення.

Східні границї Польщі не можуть переступити границь бувшого Польського Королївства з вилученєм з того литовських частий сувальської ґубернії і спірної холмської ґубернії. Всї претенсії Поляків до воскресення Польщі в її передрозборових границях належить відкинути, як в імя національної засади, так і тривалости міжнародних відносин і тривалого мира.

А) Очевидно, що білоруські землї (Минск, Витебск, Могилів і Сувальська ґубернія) подібно як і українські землї Полудневого Заходу (частина Гроденської, Волинської і Подільської ґубернії) повинні получити ся з Росією. Білоруські і українські стремлїння можуть одержати як найлїпше здїйсненнє не у звязи з Польщею, але в єдности з Росією.

Тесаме у відношенню до східної Галичини, прастарої руської провінції, де після самих Поляків істнує більшість 58.69 процент Українців проти 39.63 процент польського елементу. Литовський народ, польонїзований у своїх горішних соціяльних верствах, ризикує, що остаточно затратить свою індивідуальність при зіллянню з Польщею, коли єдність з Росією, яка в протязї столїтного пановання нїколи не переводила русифікаторської політики в відношенню до литовських мас (?), є для нього одинокою дорогою.

Б) Щодо Росії то перерванне всякої звязи з Литвою, Білорусю й Українцями нарушує її житеві, економічні і стратеґічні інтереси. Втрата Литви й Білоруси, позбавляючи Росію простої і скорої комунікації між центром, полуднем і балтійськими пристаннями, куди ведуть всї головні зелїзничі лінії, принесе могучий удар її економічному житю. Під стратеґічним оглядом перерванне звязи зі згаданими територіями позбавлює Росію охорони, яка прикриває прості оперативні лінії від центра і північних округів, влучаючи тут і Петроград.

В) Побільшенє Польщі на рахунок Росії є суперечне вкінци з добре зрозумілими інтересами самого польського народу.

1) Коли держави, вирікши ся проголошених засад і маючи на меті створенне фактичної держави, попробують всїми середниками аж до насилля включно, злучити в один бльок Поляків, Нїмців, Литовцїв і Українцїв, **то створять лише другу Австро-Угорщину. Така держава буде скривати в собі від першого дня свого істновання зародки розкладу, заперечуючи у своїй сути тій засадї національного самоозначення, на основі якої розділено Австро-Угорщину.**

2) Істнованню такої держави загрожує і другий чинник: **ворожнеча сусїдів.** Великість польських претенсій нарушує справедливі права всїх окружаючих народів. Держава штучно створена з куснїв територій, вирваних у сусїдних народів, створює положенне повне небезпек і нерозвязаних конфлїктів.

Як би Польща вдоволилась лише польськими провінціями, то мусїла би рахуватись лише з аґресивним рухом ґерманїзму і в тїй боротьбі з тенденцією уярмлення цілого славянського сьвіта Росія перша станула би по сторонї Польщі. Противно, на случай розширення Польщі на некористь Росії, Росія нїколи не могла би згодитись на нову страту земель, для захованя яких в протягу столїть пролила тільки крови, і які звернула тільки по розборах.

2. З точки погляду міжнародних відносин не можна не узнавати поважних небезпек, які внесе розвязка польської квестії по думцї створення великої Польщі, штучно виростаючої з елементів, які в природний спосіб ґравітують до Росії. Не можна створювати ситуації анальоґічної до сеї, яка попередила польські розбори, і допустити до сього, що спільність інтересів держав терпіла з причини польського імперіялїзму.

1) Зновленнє старої боротьби між Росією і Польщею доведе неминуче до невтралїзації сил обох сторін, з яких ніодна на сей случай не могла би бути противагою нїмецької політики, а всїм є добре звісно, яку небезпеку скриває в собі нїмецький імперіялїзм.

2) Нїхто не може в добрій вірі помилятись, думаючи, що Росія в думці міжнародної рівноваги може бути дїйсно заступлена великою Польщею. Навіть під оглядом чисельности населення, яке є без порівнання меньше нїж в Росії, Польща не може до сього претендувати. Щодо хвилевого ослаблення російської военної могучости, то достаточно є вказати число людий, які Росія може змобілїзувати. Нїмцї упокорені, пригноблені і бажаючі реванжу кинуть ся передівсїм на слабого противника. Польща стане тереном, на якім сплїтати-муть ся інтриги. В скорім темпі розвинеть ся процес розкладу, який може викликати війну в будуччинї. Чи може вона в такім случаю бути дїйсною противагою для нїмецьких претенсій і погроз. Союзники, годячись у всїм задоволити справедливі претенсії Польщі, без сумнїву мусять признати, що в будучинї, рівно як і в минувшинї, Росія сильна і заосмотрена у всї охоронні засоби, є конечною для тривалости европейського мира. Вона при помочи союзників буде тримати Нїмців в належних карбах.

НІМЦЇ ТВОРЦЯМИ АРМІЇ ДЕНЇКІНА.

Нїмецький майор Фрідель фон Кохенгавзен розповідає в тижневнику „Die Woche" з 4. жовтня с. р. історію організації добровольчої армії. Вона створилась на весну 1918 р. на Донщинї, коли Нїмцї заняли Україну, і з початку стояла під проводом бувшого шефа російського ґенерального штабу, ґенерала Алексїєва. Сей розпочав похід проти кубанських саветів. Коли большевицькі війська були біля Таганрога побиті, використав сю перемогу Алексїєв і розпочав офензиву проти Катеринодару, який попав в його руки з початком серпня. Потім він звернув ся на схід в бік Ставропільщини і Терщини. Одначе ся офензива не вдалась, бо не було военних припасів, а від Нїмців він брати не хотів, бо думав, що через те нагнїваєть ся на нього антанта. Що иншого Краснов. Сей не був так скрупулятний і дістав від Нїмців зброї і военних припасів на 150.000 людий, що уможливило йому звільнити Донщину від большевиків.

По упадку Нїмців і Скоропадського і по заняттю Харківщини большевиками поставило се Донців в дуже скрутне положенне. Червоні здобували щораз то більший простір і при кінци січня стояли тільки 20 верстов на північ Новочеркаска. Одначе Донцям на підмогу прийшла добровольча армія.

За посередництвом кубанського уряду дістала вона від Нїмців 20.000 карабінів і 10,000.000 патронів, і се уможливило ґенералови Вранґлеви увільнити від большевиків Північний Кавказ до Каспія. Краснов уступив, і на його місце вступив отаман Богаєвський, котрий красше гармонїзував з Денїкіном.

Тепер розпочала добровольча армія в союзї з Донцями, Кубанцями і Терськими козаками офензиву на початку мая. сю офензиву підперли Анґлїйцї, і дуже скоро удалось очистити від большевиків Царицин, Харків і Крим.

Тільки вміє розказати нїмецький майор про участь Нїмців при творенню добровольчої армії. Та все те є лише дрібоньким уривком з помочі, яку давали і дають ще нїмецькі реакційні круги Денїкінови.

Сьвіт колись із зачудованнем дізнаєть ся, що правдивими творцями добровольчої армії й ініціяторами відбудови імперіялїстичної Росії були саме нїмецькі імперіялїсти.

Степан Чарнецький.

СТОЛЇТТЄ „НАТАЛКИ ПОЛТАВКИ".

Два великі спомини ніс зі собою 1919-тий рік для українського театру і для українського письменства. В сьому роцї минає сто лїт, як „на кону полтавського театру" виставлено вперве „Наталку Полтавку", а крім того виринає й другий спомин, а саме, що в сьому роцї минає триста лїт, як в додатку до драми Якова Ґаватовича про сьвятого Івана Хрестителя появились тексти двох українських інтермедій: „Продав кота в мішку" і „Найкрасший сон", що були виставлені на ярмарку в Камінцї Струмиловій.

Коли вистава „Наталки-Полтавки" разом з іменем Котляревського остане на все граничним стовпом, що в історії українського письменства значити-ме епоху нашого лїтературного відродження, то Ґаватовичеві інтермедії говорять сучасному поколїнню, що вік української комедії числить вже нинї скромних триста лїт, ба хто знає, чи дальші успішні дослїди на сьому полї не пересунуть тої дати ще дальше.

Военне лихолїттє присипало попелом сї добрі спомини. Минають вони тихо і незамітно, як тихо й сумно плине наше життє по сьому боцї Збруча.

Одинокий український театр у Львові забув згадати творця нової української драми, а умови, серед яких наша народня сцена коротає вік, і ще більше сили, якими вона під сю пору розпоряджує, не дають їй змоги вшанувати Котляревського такою виставою „Наталки", яка би засьвідчила про її вічно молоду красу.

Інтермедії Ґаватовича, з якими треба вязати початок української комедії, діждались мабуть своєї згадки і студії від відомого дослїдника нашого драматичного письменства, проф. М. Возняка, якого книжка про „Початки української комедії" має на днях появити ся.

„Наталка Полтавка" сьвяткує в сьому роцї свої столїтні роковини!... Сто лїт минає, як Іван Петрович Котляревський, вельмиповажаний „смотритель полтавскаго дома воспитанія дѣтей бѣдныхъ дворянъ" передав в аматорський театр (заснований в Полтаві за принукою малоросійського ґенерал-ґубернатора князя Лобанов-Ростовського) свій перший сценїчний твір: малоросійську оперу в 3 діях, що опісля щойно в 1838 роцї появилась друком у Москві у виданю Срезневського. Перша вистава „Наталки Полтавки" мала великий успіх. Се було принукою, що Котляревський сього-ж таки року написав український водевіль в 1 дїї п. з. „Москаль-чарівник".

Сто лїт минуло з того часу.

Не пора і не місце говорити, яку величезну ролю відіграла „Наталка-Полтавка" в історії українського театру, і яка їй цїна по нинїшню днину в репертуарі кождої української сцени.

Пригадаю лише кілька дат з її непорочного життя... на сценї. Вона народилась як прояв бунту і протесту проти карикатурного твору московського письмаки, що взяв ся змалювати життє українського простолюдя. Відомий російський графоман князь Шаховськой написав в той час свого „Козака-стихотворця", що був грубою і незугарною підрібкою під українське життє та звичаї. Котляревський познакомившись з тим „мистецьким твором", обурив ся на те, що „москаль вельми нашкодив і наколотив гороху з капустою". „Не чепурно — каже виборний в „Наталцї-Полтавцї", що москаль взяв ся по нашому і про нас писати, не бачивши зроду краю і не знавши звичаїв і повіря нашого". І ось, щоби показати справжню Україну; щоби дати дїйсний образ народнього життя, Котляревський, тодї вже відомий автор „Енеїди", написав свою „Наталку-Полтавку", а небавком опісля й „Москаля-чарівника".

І. Котляревський досягнув своєї мети; його „Наталка" до нинї не постарілась; осталась для української сцени сьвіжою і невмирущою. Музику до неї дорабляли Борецький, Єдлїчко, Васильєв та Лисенко. Сам твір переробляли й продовжували: І. Озаркевич, Мирославський та инші письменники. А для кількох українських драматургів була вона взірцем і жерелом натхнення, скільки від неї „запозичувало ся", ба й копіювало! Який чудовий і пребогатий матеріял дала вона для таких творців сценїчного мистецтва як Щепкін, Соляник, Кропивницький, Карпенко-Карий, Садовський, Саксаганський, Юрчак та инші! І не тїснота і вбогість українського театрального репертуару держить „Наталку" на сценї, а дїйсні прикмети її яко драматичного твору; вірність кольориту; гарно й повно зображені типи; глибоко підхоплена житєва правда, і той щирий, шляхотний реалїзм, що не є буденною мертвою фотоґрафією дїйсности, а вбраними в мистецькі малюнки переживаннями артиста. А попри всю чисто-національну основу твору, скільки в ньому дрожить струн загально-людських і вічних!

І сентименталїзм Котляревського се не сплїснїла „чувствительность" Карамзинових оповідань, а щире, глибоке почуванне автора, що йде стежками своїх героїв, жиє, сумує, тужить і плаче разом з ними.

І ще одну прикмету має „Наталка-Полтавка". Котляревський вивів у нїй ґалерію типів старої України, якої життє такими яркими чертами відбилось от хоч би на виборному, на Наталцї та Миколї. З того саме погляду розглянув „Наталку Полтавку" О. Русов в цікавій статї п. з. „Какая роль Возьного въ „Наталкѣ Полтавкѣ" (Кіевская Старина 1904 р. кн. 1.) Сю статю поручаю від серця кождому українському акторови, що колинебудь в житю брав би ся за ролю возного.

Ось томуто й до нинї стільки молодости і сьвіжости віє від „сеї праматері українського театру", як сказав найкрасший виконавець ролї возного — Карпенко-Карий.

У нас в Галичинї явилась „Наталка-Полтавка вперве на сценї в 1848. роцї в Коломиї яко перерібка о. Івана Озаркевича: „На милуванне нема силування" або „Дївка на відданю". Виставлено її й у Львові теж заходами Озаркевича на закінченнє зборів „руських учених" дня 26. жовтня, 1848. Грали її опісля аматорські кружки і в Перемишлї та мабуть в Тернополї.

Коли в 1864. роцї засновано у Львові постійну українську сцену товариства „Бесїда", „Наталка-Полтавка", та „Москаль-чарівник" увійшли сейчас в репертуар нашого театру (Москаль-чарівник яко третя вистава дня 1. цьвітня, а „Наталка-Полтавка" дня 17. цьвітня 1864. року яко пята вистава) — і з того часу не сходять вони з репертуару українських сцен в Галичинї.

Найкрасше розумів та оцїнив величину талану Котляревського і безсмертність його творів ґеніяльний автор „Назаря Стодолї", віщуючи йому:

Будеш, батьку, панувати,
Поки живуть люди;
Поки сонце з неба сяє
Тебе не забудуть!

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАНЄ ВЕДЕ ДО ПРОСЬВІТИ. А ПРОСЬВІТА — СЕ СИЛА. —ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ГРЕНД СТР., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

Др. Людвік Кубаля.

БАЙКА БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО.

З польського переклав М. Яцків.

Сучасник славного українського гетьмана й історик його воєн з Польщею, Грондскі, оповідаючи про своє посольство враз з Любовіцким до Богдана Хмельницького в 1655 р., подав цікаву подробицю, яку вибираємо тут з книги померлого торік у Львові польського історика д-ра Л. Кубалі п. н. „Шкіце гісторичне", серія III. В X-тій главі п. н. „Хмельницький під Львовом" на стор. 315-тій читаємо:

„В кілька днів по конференції з Гродзіцким, коли вже полковники з львівським окупом вернули, фанти і товари з міста звезено, появив ся 28. жовтня в козацькім таборі несподіваний посол Яна Казимира з королівським листом і з великими обітницями старий знайомий і кум Хмельницького, ціханівський чесник Станислав Любовіцкі, який ще в 1647 з рамени канцлера Осолінського наклонював козаків до турецької війни.

Коли сказав, з чим приїхав, почув отсю відповідь:

— Пригадай собі, пане куме, що обіцювали мені під Замостєм, під Зборовом, під Білою Церквою і при инших нагодах. Але за кождим разом визувіти (так звав Єзуїтів, що визували Українців з церков і церковних дібр), орекли, що схизматикам не треба додержати приречень, і мстила ся шляхта на козаках і попах — грабили, мордували, що й найспокійнійших порушили. Тепер вже запізно кликати нас на поміч.

— Не перечу, — відповів посол, — що король не доповнив обітниць з причин, які предвидів ти, пане гетьмане, в часі переговорів під Зборовом, коли сказав: Король добрий, але королята щенята, так довго будуть скавуліти, аж не дадуть йому спокою... Але тепер деклярує Найясніший, що не тих буде за шляхту почитати, що довгим рядом предків виводять ся, лише тих, які поспішать йому з помочию в нещастю. Забудьте отже про минувшину, а буде вас не за козаків, але за приятелів уважати; вам достоїнства і королівщину роздавати-ме, а не тим, що його нині покинули.

— Нечуване се, пане после, що нам в королівськім імени предкладаєш, але чи можливе воно, повчить тебе байочка, яку оповім:

Давно, кажуть, жив у нас селянин, дуже маючий; усі сусіди завидували йому. У того селянина був домашний вуж, що нікого не кусав; господарі все клали йому молоко в діру і він часто лазив між сімєю. Одного разу стало ся таке: дали хлопцеви молока; приліз і вуж і почав хлепати молоко з горнятка; за те хлопець ударив його ложкою по голові і вуж вкусив хлопця. На жалібний крик дитини прибіг батько й дізнавши ся, що вуж укусив сина, кинув ся вбивати звірюку; вуж встиг сховати голову в діру, господар відтяв йому хвіст. Хлопець умер, а вуж з обтятим хвостом не сьмів показувати ся більше. Але від того часу щасте селянина покинуло, попав в нужду, і бажаючи пізнати причину, побіг до знахорів і почув таку відповідь: Поки ти жив в згоді з вужем, він брав на себе всяку погесть і всі нещастя, які тобі грозили і щасте сприяло тобі. Погоди ся з вужем, коли хочеш давнійшого щастя. Коли селянин се почув, поклав зараз молоко на давнім місци і кликав його, щоби заключити давнійшу дружбу. Тоді відповів йому вуж: Даремно заходиш ся, бо скілько разів поглягну на свій хвіст, що втратив за твого сина, поновляєть ся моя злість, а й ти скілько разів згадаєш, що через мене стратив дитину, будеш думати про мою голову. З тої причини досить буде між нами дружби, коли ти жити-меш у себе, а я в ямі, щоби ми лиш не шкодили собі взаїмно. Так, пане после, буде найздоровійше для козаків і для Польщі. Був час, коли в сім великім домі Річи Посполитої одні і другі живучи в згоді радували ся як найбільшими успіхами. Козаки заступали вас своїми грудьми перед наїздом варварів, а горожане королівства не жалували їм тої одробини молока в куті, куди не ходили ті, що звуть лише себе синами старинної вітчини. Тоді процвитало королівство польське, будило заздрість у сусідів, а Поляки злучені з козацькими силами скрізь тріюмфували, скрізь виспівували побідні пісні. Але відколи ті, що вважають ся за синів того королівства, стали парушувати нашу волю, наші голови ранити, Українці стали кусати; тоді стало ся, що й Українців більша частина відтята, але й синів королівства чимало згинуло. Від тоді, скілько разів ті народи згадають біди, заподіяні один одному, відновляєть ся месть і хоч пічнуть годити ся, зірве се найдрібнійша причина. І наймудрійша голова не придумає иншого способу тривалого мира, бо тільки один спосіб остає; щоби королівство зрекло ся своїх прав до Руси і відступило її козакам по Володимир, Львів, Ярославль, Перемишль, з умовою, аби ми відвертали ворогів Річи Посполитої. Але я знаю, що шляхта не позволить на се, хоч би їх всего сто в цілім королівстві остало, а козаки, поки збруї стане, теж не відступлять від сих умов — вибачайте, пане куме".

ВИРІБ І УЖИТОК НАТУРАЛЬНОГО ГАЗУ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

(U. S. Geological Survey Press Bulletin).

Виріб і ужиток натурального газу і газоліни в Злучених Державах прибирає чираз ширші розміри. Геольогічний Департамент напечатав статистику про виріб і ужиток натурального газу і газоліни в Злучених Державах, зібрану Джаном Д. Нортропом, в якій говорить ся, що більше ніж 2.000 міст і місточок в Злуч. Державах уживають натурального газу. Він є богато таньший від штучного газу. 1000 кубічних стіп штучного газу коштує близко одного доляра, а такасама міра натурального газу коштує всего 30 центів.

Натурального газу уживають найбільше міста і місточка в слідуючих стейтах: Ню Йорк, Пенсильвенія, Огайо, Вест Вірджінія, Кенсас, Оклягома і Каліфорнія. В 1917 році крім всякого рода промислів, які уживали натурального газу, уживало його 2,177.000 родин для домашних потреб. За останних кілька літ заплачено за натуральний газ 142,000.000 долярів. Наведені числа сьвідчать про широкий ужиток натурального газу в Злучених Державах.

Виріб газоліни з натурального газу також збільшаєть ся. Її почали виробляти 1903-го року. Загальний зріст промислу в Злучених Державах, який почав ся 1910-го року, причинив ся до того, що вже 1911-го року було 176 заводів, котрі виробляли 7,400.000 гальонів сирої газоліни з натурального газу. Шість літ пізнійше, себто 1917-го року, вже було 888 заводів, в котрих вироблялo ся 218,000.000 гальонів. Найбільше сеї газоліни зуживають автомобілеві промисли.

MEMORIAL AND PETITION

Addressed to the President and Congress of the United States by the Ukrainian Residents in Jersey City, New Jersey, and Organized in the Ukrainian National Committee.

The Ukrainians living in Jersey City, New Jersey, cannot be deaf to the cries for help sent out to the world by their oppressed kinsmen across the sea. As loyal Americans who offered their sons and daughters, their fortunes, and their very lives to the noble cause for which the United States successfully fought the recent World War; as natives of East Galicia, which is suffering from the oppressive rule of Polish imperialism, and o fUkraine, which is struggling bravely against the Bolshevist and Pan-Russian enemies of its liberty and independence; and as men and women whose nearest and dearest in East Galicia and Ukraine are enduring untold persecutions from Polish and Russian aggressors, these Ukrainians of Jersey City, New Jersey, appeal to the liberty-loving people of the United States and to the democratic Government of these States to see that justice, nothing more, is accorded to the Ukrainian people of Eastern Europe. Placing their greatest trust in the justice and magnanimity of the great American nation and tis representative Government they respectfully present the following memorial and petition to the President and Congress of the United States:

1. East Galicia, Northern Bukovina, and Hungarian Ruthenia are indisputably Ukrainian territories inhabited by a preponderant Ukrainian mapority of seventy-five per cent. Immediately after the collapse of the Austro-Hungarian Monarchy, the inhabitants of these territories established the Republic of West Ukraine. Subsequently, on January 3, 1919, the population of the Republic of West Ukraine proclaimed a voluntary union of West Ukraine with the Ukrainian People's Republic of former Russia.

2. With the consent of the Peace Conference, the Poles have occupied the greater part of West Ukraine and have established an intolerant civil administration over the Ukrainian populace. The Polish occupation of East Galicai was not accomplished without opposition from the inhabitants, for the Ukrainians fought stubbornly for seven months against the Polish invaders and yielded finally only to the superior numbers of General Haller's troops, who, though they had been ordered by the Peace Conference to fight the Bolsheviki and not the Ukrainians of East Galicia, began a ruthless war against the Ukrainian patriots, drove the Ukrainian forces out of East Galicia, and then, strange to say, received authorization from the Peace Conference to occupy East Galicia and to institute a civil administration there.

3. Thus by authorizing the Polish occupation of East Galicia, the Peace Conference has acted against the will of the people of this territory as it was expressed in their volutary union with the Ukrainian People's Republic, and the principle of self-determination, so ardently advocated by President Wilson, and one of the noblest ideals for which fifty thousand of our American boys have sacrificed their lives, has been cast to the winds in order to satisfy the territorial ambitions of an imperialistic Poland. Upper Silesia with a Polish majority of fifty-five per cent, has been placed under the occupation of neutral forces and has been given the right of a plebiscite, while East Galicia with a Ukrainian majority of seventy-five per cent has been given over to Polish rule without any consideration for (nay, in contradiction to) the wishes of the inhabitants.

4. The present conditions in East Galicia are most miserable. They are due in a large degree to the misrule of the Polish authorities and to the abuses of the Polish soldiery. There is a general lack of food, medical supplies, and clothing. The Ukrainian language is suppressed and persecuted in every possible way. Ukrainians are arrested and interned, and not infrequently executed, without a trial and often without being guilty of the slighest offence. The churches of the Ukrainians are being desecrated, the Ukrainian clergy are being deported, and Ukrainian schools are being closed. It would seem as if the Poles were bent upon extirpating Ukrainian nationalism from East Galicia.

5. The conditions in the Ukrainian People's Republic of former Russia are not much better than those in East Galicia. Poverty and suffering are the lot of the population, which has been burdened with a devastating war for the last five years. The territories of the Ukrainian Republic have always been and still are the objects of imperialistic cupidity. Denikine and other Pan-Russian reactionaries are fighting stubbornly to destroy the Ukrainian national movement and to restore the old Russian Empire, and the Allied Powers, unfortunately, are giving every aid to the Russian reactionaries.

6. The Ukrainian people are a distinct nation, having their own language, literature, traditions, customs, and ideals. The Ukrainians have shown themselves capable of government: three hundred years ago they had a powerful republic, which held an important position among the European states. Ukraine is more than self-sufficient economically, being the richest country of Europe in natural wealth. The Ukrainian nation has shown and is now showing that it is able to defend itself against foreign aggression. The Ukrainian people have suffered from the tyranny of Russia and Poland, who had annexed the Ukrainian territories. They are, therefore, entitled to liberty and independence.

7. All attempts to restore former Russia must fail because the Russian Empire was an artificial conglomerate whose disintegration was inevitable, as wast that of the Austro-Hungarian conglomerate. As for suppressing Ukrainian nationalism, it should be quite obvious that what the iron hand of the Russian Tsar could not accomplish through centuries of merciless oppression and Russification, can hardly be accomplished by a General Denikine.

No one can honestly deny that great injustice is being done the Ukrainian people, who have given undeniable proofs of their ability to maintain an independent political existence, which they earnestly desire, and which, by all the laws of human and national justice, they deserve; and anyone endoved with the ordinary amount of foresight can see that there will never be anything like permanent peace in Eastern Europe so long as a civilized people of forty millions, with an inextinguishable national consciousness and an inflexible determination to be free and independent, as ignored in matters of greatest concern to it and is regarded as a mere pawn in the hands of unscrupulous imperialists and annexationists.

Convinced, therefore, that in order to make possible the attainment of permanent peace in Europe and in order to avoid the perpetration of a political crime as great as any recorded in history, the Allies and the United States must change their policies toward the Ukrainian people, the Ukrainian residents of Jersey City, New Jersey petition the President and Congress of the United States:

1. To have the Polish troops withdrawn from all indisputably Ukrainian territories—namely, East Galicia, Kholm, Volhynia, and Polissye. Then, if necessary, to have the country placed under the occupation of neutral forces, and to have a plebiscite conducted immediately in order to determine the political status of these territories.

2. To send an impartial commission to West Ukraine to get the truth in the Polish-Ukrainian conflict.

3. To provide Red Cross aid for the Ukrainian sufferers in East Galicia and Ukraine, and to make it possible for the Ukrainians in the United States to send their kinsmen help in the form of food, clothing, and medical supplies.

4. To compel Pan-Russian reactionaries to renounce their imperialistic designs upon Ukrainian territories.

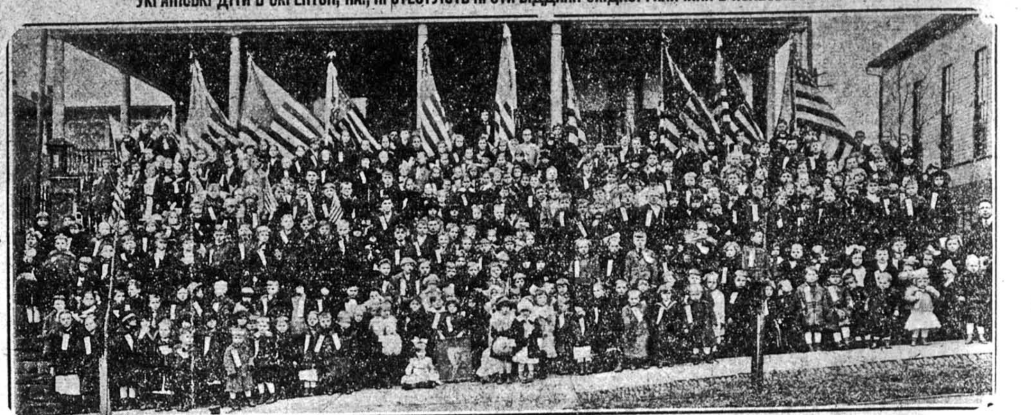
5. To help the Ukrainians in their struggle against Russian Bolshevism.

6. To recognize the independence of the Ukrainian People's Republic, thus helping the Ukrainian people in the same way in which French helped the Americans in their memorable struggle for liberty.

In a few words, the Ukrainians of Jersey City, New Jersey appeal to the Government of their adopted country to insure justice for the democratic, peaceful, lierty-loving Ukrainian people.

UKRAINIAN COMMUNITY OF JERSEY CITY:
Milton Wright, Chairman,
Rev. Alexander Ulitsky, Secretary.

УКРАЇНСЬКІ ДІТИ В СКРЕНТОН, ПА., ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ВІДДАНЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ В ПОЛЬСЬКУ НЕВОЛЮ.

Українські діти в Скрентон, Пенсильванія, запротестували в День Подяки проти віддання східної Галичини під пановане Польщі та проти знущань польських властий над їх родимцями в старім краю. Більше ніж 300 дітий прийшло того дня на богослужене до церкви св. Володимира при Семій евені, а по богослуженю підписували петицію до президента Вілсона, щоби він постарав ся направити зло, яке заподіяла мирова конференція, рішаючи віддати східну Галичину на 25 років під опіку Польщі. Петицію вислано сейчас до Вашінґтону до президента Вілсона і його подруги.

Місцева американська часопись „Скрентон Републікан" подала в пятницю (28. падолиста б. р.) низше поданий опис діточого протесту враз з повним текстом петиції. Крім того „Републікан" помістив фотографію дітий і вічевиків (сю фотографію і ми тут подаємо), однак сейчас в слідуючім числі помістив також статю польського сьвященика Жиховича, котрий називає протест українських дітий калюмнією на польське імя.

TOTS PROTEST POLE MISRULE

Three Hundred Children of Ukrainian Parents Send Petition to Wilson.

WANT MANDATORY HALTED.

Claim Injustice to Nation by Peace Treaty Provision for East Galicia.

In protest against the alleged inhuman treatment of Ukrainians in East Galicia resolutions addressed to President and Mrs. Woodrow Wilson, condemning the reported murdering of their kin, the burning of churches, closing of schools and the plundering of villages by the Polish armies invading the territory that rightfully should be under Ukrainian rule, were adopted during the Thanksgiving service held in St. Wladimir Greek Catholic church, Seventh avenue, yesterday morning.

The resolutions were in the form of a petition from the 300 American children of Ukrainian parents who for the most part have become citizens of the United States and the remainder are studying to become eligible for citizenship. The children made up the major portion of the congregation attending the service.

Injustice is Alleged.

It is pointed out in the resolutions that an injustice has been done the Ukrainians by the terms of the peace treaty, which provides for a mandate given Poland over East Galicia for twenty-five years to come. President Wilson is asked to exert his efforts to have this wrong righted. Rev. D. Chemiack, pastor of the church prepared the resolutions and submitted the petition for adoption by the congregation.

The resolutions are as follow:

To the Honorable Woodrow Wilson,
President of the United States,
Washington, D. C.

Dear Sir:—Because we look upon you as a father, we children of Ukrainian parents, who were born in the United States and who are studying now to become good citizens, make this appeal to you for justice for our cousins across the seas.

On this great American day of Thanksgiving, while we, with all Americans are offering up our thanks for peace and plenty, we beg to call on you to exercise again that sense of justice and right which bade you enter the world war to save freedom to the world.

We appeal to you to stop the murders of our kin in East Galicia by the Polish armies who have drenched that land in innocent blood. We appeal to you to recognize the rights of our kinsmen and kinswomen in East Galicia to self government that noble principle for which America fought in the world war.

We make this appeal and prayer on behalf of justice and right. We make this appeal also on behalf of our older brothers who gladly enlisted in the United States Army and gave their lives that freedom might live and that people of independent nationality might live and that people of independent nationality might govern themselves. We make this appeal on behalf of our brothers over the seas, who have given their lives to stop the westward rush of the Bolshevists, but who are getting as a reward the domination of their homeland by the Poles, a race that has always hated and oppressed our race, and that has worked for generations with Austria to stamp out our language, our customs and even the lives of the Ukrainian race.

We are making this appeal today at the Thanksgiving Day services in our church, St. Wladimir's Greek Catholic church in the City of Scranton, Pennsylvania. We have offered up our prayers of Thanksgiving for the blessings we enjoy and now we want to pray for justice for our kin across the sea.

We know and the world knows that the Polish armies have murdered in cold blood the men and women of East Galicia and have terribly treated the women and children. We know that the population of East Galicia is seventy-five per cent Ukrainian, thirteen per cent Jewish and only twelve per cent Poles. We have heard with shuddering horror that the Peace Conference has given the Poles a twenty-five year mandate over Ukrainian East Galicia, and because we know the history of the Poles and their hate of our race, we fear that before the twenty-five years is over the entire Ukrainian race will be wiped out by the Poles.

We know from letters from East Galicia and from American newspapers that the Polish armies have burned the Greek Catholic churches, closed Ukrainian schools, burned and plundered Ukrainian villages, murdered thousands of our cousins in cold blood and that they are imprisoning and flogging people who speak the Ukrainian tongue. These murdered men, women and children were our uncles, aunts and cousins, and more of our kin are in danger of the same fate. For the survivors we ask you to use your great influence to save their lives.

We know that your great heart beats for the poor and oppressed and the downtrodden and that you believe to the utmost in the right of an independent race to self determination and self government. We pray you to help our people in East Galicia. We ask you to save a race from an oppressor who has hated and despoiled it for generation. The world knows how the Polish landlords worked with Austria to quench the love of liberty that beats in every Ukrainian breast, but they failed and they will fail now when they have a mandate over East Galicia. But they will kill many of our kin, they will burn and destroy and pillage and to stop those horrors we offer this prayer and appeal to you.

Humbly we ask you to save our kin the danger that threatens them. And sincerely and from the bottom of our hearts we add today to our prayers of Thanksgiving for the peace and plenty we enjoy in this land ot the free, the prayer that you will once more take the stand of right and save our kin from death and worse. Humbly we implore you, whom we regard as our father, to see that justice is done and that the Ukrainians be awarded the God given rights to govern themselves, and that they be saved from the Polish oppressor.

Scranton, Pa., Nov. 27, 1919.

Request to Mrs. Wilson.

Mrs. Woodrow Wilson,
Washington, D. C.

Dear Madam:—We are American children of Ukrainian parents. We were born under the Stars and Stripes, and we love that flag with all our hearts. Today we have just finished in our church, St. Wladimir's Greek Catholic church, in Scranton, Pa., our prayers of Thanksgiving on this great American holiday for the peace and plenty we enjoy in this land of the free.

But in our hour of thanksgiving our hearts are pained by the suffering of our little cousins and their parents in the land of East Galicia, which was our parents' home. Our tears fall for the pain they suffer at the hands of the Polish armies that have long oppressed the Ukrainian people. Our blood runs cold when we read and hear of the massacre of the innocents in the country of our forefathers. Little girls of our age have been brutally treated by the Polish soldiers, who hate our race. Our uncles and aunts and cousins have been slain in cold blood. Before our kin in East Galicia there are days of terror, days of pain, days of starvation.

May we appeal to you, noble lady, whom we regard almost as our mother, in this our country, that you look into the truth of the stories of savagery and butchery being inflicted by the Poles on our cousins, in an effort to obliterate the Ukrainian race in East Galicia, that Poland might add East Galicia to her territory. May we implore you to look into the mandate given Poland over East Galicia by the Peace Conference, for twenty-five years to come. We fear Poland sought that mandate only that she might wipe our race from the face of the earth and Polonize the home of our fathers. Cannot we talk to your kind heart and enlist your sympathy and aid on the side of the right and the justice due our kin across the seas.

You know that hundreds of our big brothers gladly enlisted in the United States army and fought that freedom might be preserved to the world and that independent nationalities might win the right to self government, when our President called to arms. Many of our brothers died in that cause. You know that the Ukrainian army stopped the westward rush of the Bolshevists in the days when that menace was great. Our brothers there, thousands of them, died standing against the Red Army. Today the reward for their heroism is only that the Poles who have hated and oppressed our race for generations are given a further right to kill and oppress our kinsmen and our little boy and girl cousins.

Noble lady, we ask you to help our kin. We ask you to do all you can to stop the Poles from murdering our uncles, aunts and cousins. We ask you to help the Poles from burning the Greek Catholic churches, from closing the Ukrainian schools, from flogging and killing Ukrainians because they talk the Ukrainian tongue, from burning and plundering villages, from brutally treating young girls, from imprisoning and starving Ukrainians on the flimsiest pretexts, for the purpose of stamping out a race of liberty loving people. Our hearts bleed when we think of the terrible deeds done by the Poles, and we pray you to help put a stop to these atrocities.

We ask this from a sense of right and justice and civilization, for Eastern Galicia is made up of seventy-five per cent Ukrainians, who talk their own language; thirteen per cent Jews and only twelve per cent Poles. But the Polish armies have deported, murdered and imprisoned our cousins and have tried to make it appear to the Peace Conference that the Poles are a big part of the population.

We mingle today with our prayers of Thanksgiving, prayers that the United States, the great land of freedom and fair play, the land we love, will stop these atrocities being practiced in East Galicia and give to the Ukrainian race the right of self government.

For this, noble lady, we humbly beg your aid. We implore your help because we look upon you almost as our mother. We feel that your heart will go out to our little cousins across the seas who have been terribly treated by the Polish soldiers.

Our prayers go up today in thanksgiving for the peace and plenty we enjoy here and in humble entreaty for the lives and safety of our kin across the seas. May the good God hear our prayers.

Scranton, Pa., Nov. 27, 1919.

(From The Scranton Republican, Friday, November 28. 1919.)

Час Радости і Веселости

скоро надійде. І ваші рідні в старім краю бажали би у веселім настрою витати Рождество Спасителя; вам треба уможливити їм се поданем грошевої помочи на відвернене нужди і смутку. Зробіть їм

Веселі Різдвяні Свята

та пішліть вашим родинам

Гроші до Старого Краю

ЧЕРЕЗ НАЙБІЛЬШИЙ ХРИСТІЯНСЬКО-СЛАВЯНСЬКИЙ СТЕЙТОВИЙ БАНК

BOSAK STATE BANK, Scranton, Pa.

ПОСИЛАЄМО ГРОШІ ДО ГАЛИЧИНИ, ПОЛЬЩІ І ВСІХ ИНШИХ ЧАСТИЙ СЬВІТА СКОРО, БЕЗПЕЧНО І ТАНО ПІСЛЯ БІЖУЧОГО КУРСУ ВИМІНИ

Невідкладайте, аби не було за пізно. Вишліть гроші як найскорше, таки сьогодня, аби ваші рідні дістали їх на час, на Свята. І як хочете мати певність, що ваші гроші дістануть ся до властивих рук, то посилайте їх завсіди через стейтовий банк:

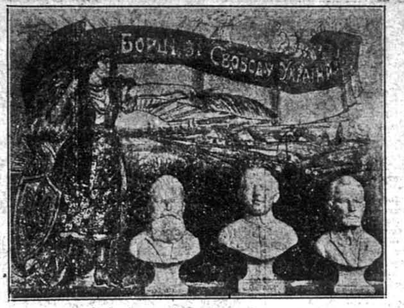
BOSAK STATE BANK

434 Lackawanna Ave., Scranton, Pa.

ДЕПОЗИТОРІЯ ФОНДІВ ПРАВИТЕЛЬСТВА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ, СТЕЙТУ ПЕНСИЛВЕНІЯ, ПОВІТУ ЛАКАВАНА, МІСТА СКРЕНТОН І УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ.

Від 1-го падолиста до кінця свят, наш Заграничний Департамент буде отворений щоденно від 9. рано до 9. вечером, окрім неділї і сьвят.

Коли не можете прийти особисто, пришліть Ваш моні-ордер почтою, а ми полагодимо скоро Вашу справу.

Велика новина, котра появилась на американській Україні. А се:

ВИРОБЛЯЄТЬ СЯ І ВЖЕ ПРОДАЄТЬ СЯ БЮСТИ (СТАТУЇ) НАЙКРАСШИХ СИНІВ УКРАЇНИ, а іменно:

ПРОФ. М. ГРУШЕВСЬКОГО, ПОЕТА В. ВИННИЧЕНКА І АТАМАНА С. ПЕТЛЮРИ.

Мати сї річи в хатї, читальнї, льокали та в публичних українських салях — се буде доказом для нас і для других, що ми уміємо шанувати наших борців за волю українського народа. 145с—

Січова Спілка в Ню Йорку продає і висилає, хочби в найдальше місце, ЦІЛУ СЕРІЮ — ЗА 6 ДОЛЯРІВ.

Пришлїть лиш 1 доляра завдатку а решту заплатите при відборі.

Адресуйте ще нинї до:

UKRAINIAN MFG. CO. SICHOVA SPILKA,

21 EAST 7th STREET, Dept. W., NEW YORK, N. Y.

Наша газета є присьвячена робітничій справі. Доля та судьба нашого робітника лежить нам на серци передівсїм. Не дбаєм о зиск, тільки о твоє добро, мученику працї! — Пренумеруйте „Свободу"! („Свобода", число 1-ше, 15. вересня 1893).

ЗДОРОВЛЄ ВАРТА БІЛЬШЕ ЯК ГРОШІ.

Коли Ви повинні шукати поради лікарської? Коли Ви були під опікою других лікарів і не зістали вилїчені, або коли Ви є тепер хорі і не радились ще лікаря, то не гайтесь навідати до мого офісу по пораду у Вашій власній мові. Не занедбуйте свого здоровля.

Др. Д. Васерман через довгі роки дав докази успішного лїченя недуг мущин, женщин і дїтий. Він огляне Вас даром і порадить Вам щиро, що є добре для Вас, без ніяких зобовязань з Вашої сторони. Зголосїть ся до його офісу а він радо скаже Вам свою опінію.

Тисячі уважані за невилїчимих зістали мною привернені до здоровля через уживане найновійших електричних апаратів, таких як Vibrator, Wall Plate, High Frequency, Static Machine і X-Ray. Я також приміняю найновійші і найлїпші ліки і средства до застрікуваня. Я осягнув найлїпші успіхи в обох хронічних і грізних недугах крови.

УВАГА: Се оголошене буде для Вас вартісне $2.00, коли принесете його з собою і піддасьте ся одному специяльному бадaню.

ПАМЯТАЙТЕ. Поради даєсь зовсім довірочно. Бадане даром.

Dr. WASSERMAN, 1335 ARCH STREET, PHILADELPHIA, PA.

Телефон: Spruce 1766.

Години: щодня 10—12; 2—5; 6—8. Неділї і сьвята 10—2.

В часі відвідин набудете переконаня з вдячних письм моїх пацієнтів

Др. КАУФМАН ГОВОРИТЬ ПО УКРАЇНСЬКИ

Єсли хочете совісної поради в якій небудь Вашій недузї, прийдїть до д-ра КАУФМАНА, з ним в рідній мові поговорите, він Вам скаже відразу, і пізнає ся на Вашій недузї, чи Вам лїчене що поможе.

Др. Кауфман ЛІЧИТЬ всї отсї недуги: МУЖЕСЬКІ І ЖІНОЧІ. Задуху (астму) лїчить новою машиною приміняючи електрику і помповане воздуху. ДР. КАУФМАН лїчить затроєня і неправильности крови, ревматизм, ломане костий, болї голови, завороти, болї крижий, недуги жолудка, катар легких і жолудка, нирок, міхура, параліж, випадане волося. Лїчить всї жіночі недуги, яко АКУШЕР СПЕЦІЯЛІСТ ЛІЧИТЬ УСПІШНО ІНФЛЮЕНЦУ І ЗАПАЛЕНЄ ЛЕГКИХ.

S. M. KAUFMAN 111 E. 7th STREET, NEW YORK CITY

Год. офісові: що дня від 9. рано до 9. вече., в неділю від 9. рано до до 4. пополудни. — Телефон Орчард 6352.

ВАЖНЕ! ЧИТАЙТЕ! ВАЖНЕ!

ПОМОЖІМ ВІДБУДУВАТИ РІДНУ УКРАЇНУ.

Що Україна наша цілковито знищена, знаємо всї. Але в який спосіб помочи Україні, не всї ще знаємо. Знаємо, що наші рідні Братя і Сестри в старім краю НЕ МАЮТЬ В ЩО УБРАТИ СЯ. Не мають УБРАНЯ, не мають ЧОБІТ. Не мають ПОЛОТНА, не мають СУКНА, не мають МАТЕРИЙ, не мають ШКІРИ. Не мають ГОЛОК, НИТОК. Не мають МАШИН ДО ШИТЯ. Не мають РІЛЬНИЧИХ МАШИН до управи рілї. Не мають МАШИН ДО НАПРАВИ ДОРІҐ. Не мають МАТЕРІЯЛІВ ДО ВІДБУДОВАНЯ ФАБРИК. Не мають чим понаправляти зелїзниць: БРАК ШИН, ВОЗІВ, МАШИН, ЛЬОКОМОТИВ. Не мають МАШИН ГІРНИЧИХ анї КОПАЛЬНЯНИХ. Не мають МАТЕРІЯЛІВ ДО ВІДБУДОВАНЯ КОРАБЛІВ.

ТОГО ВСЕГО МИ МУСИМО ДОСТАВИТИ УКРАЇНІ З АМЕРИКИ

АБИ ВОРОГИ НАШІ НЕ ВЗЯЛИ ТУ ДОСТАВУ В СВОЇ РУКИ, ми оснували в НЮ ЙОРКУ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКУ АКЦІЙНУ КОРПОРАЦІЮ „AMERUS TRADING CORPORATION".

Наша корпорація буде доставляти на УКРАЇНУ всїх тих потрібних матеріялів.

ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ЗЛОЖЕНО В БАНКАХ ПІВ МІЛІОНА ДОЛ.

Повідомляємо рівнож, що в коротцї отворимо в Ню ЙОРКУ ПЕРЕВОЗОВЕ БЮРО І ПРОДАЖУ ШИФКАРТ і висилати будемо наших Українців до старого краю на своїх власних кораблях.

Близші інформації удїлює: 139—

AMERUS TRADING CORPORATION,

165 BROADWAY, Phone: Cortland 6700. NEW YORK, N. Y.

ЛЮБИТЕЛЇ МУЗИКИ!

Вийшли з друку

ПАРТИТУРИ

ДО УКРАЇНСЬКИХ ДРАМАТИХНИХ ТВОРІВ

видання С. Комишеваццького.

Вже є до набутя:

Безталанна, драма в 5. діях	80 ц.
Бувальщина, комедія	80 ц.
Бурлака, драма в 5. діях	60 ц.
Вихрест, драма в 5. діях	80 ц.
Дай серцю волю, драма в 5-ох діях	$1.00
Душогуби, драма в 5. діях	80 ц.
Жидівка вихрестка, драма в 5-ох діях	80 ц.
Катерина (Мужичка), драма в 4. діях	80 ц.
Кохане в мішках, водевіль з партитурою в 1. дїї	30 ц.
Повернув ся з Сибіру, драма в 5. діях	80 ц.
По ревізії, водевіль в 1. дїї	50 ц.
Пошились в дурні, комічна оперета в 3. діях	$1.25
Сатана в бочці (Кум мірошник), комедія в 1. дїї	80 ц.
Тарас Бульба, драма в 4. діях	80 ц.
Хмара, драма в 5. діях	80 ц.

Дальше друкують ся:

Невольник, Сватане на вечерницях і Пімста Жидівки.

Сї останні вийдуть з друку в найблизшім часї. 139с—

Повисші партитури набути можна в українських книгарнях і у видавця.

S. KOMYSHEWACKY,

14 East 97th St., New York, N. Y.

ВАША РІДНЯ

в Европі потребує помочи.

ПІШЛІТЬ ЇМ ГРОШІ ЧЕРЕЗ ОДИН З НАЙБІЛЬШИХ БАНКІВ В АМЕРИЦЇ. НАЙЛЇПША УСЛУГА І НАЙНИЗШІ ЦІНИ ҐВАРАНТОВАНІ. ПИШІТЬ ПО ІНФОРМАЦІЇ ДО:

The State Bank

376-378 GRAND STREET, NEW YORK, N. Y.

DR. RUSSELL — DETROIT, MICH.

Я хочу розмовитись особисто з кождим мущиною і кождою женщиною, терплячими на хронічні, нервові, кровні і зложені недуги, або коли Ви терпите на жолудкові, ниркові або міхура недуги.

Коли Ви не могли найти доси пільги у Ваших терпінях і попали в зневіру і всї занехали, то зголосїть ся, щоб бути безплатно огляненим і засягнути моєї опінії та поради.

Позаяк я маю 17-лїтну медичну і операційну практику в лїченю хронічних, нервових і зложених недуг мущин і женщин, В[и] осягнете користи з мого досьвіду кождого разу, коли лише мене відвідаєте.

Я приміню для Вас найновійші наукові методи лїченя, так електричні як і медичні, якими розпоряджаю.

ДЛЯ КОРИСТИЙ ТЕРПЛЯЧИХ МУЩИН І ЖЕНЩИН,

котрі терплять на Ревматизм, Болї в крижах і суставах, Утрату апетиту, Болї голови, Запір, Завороти, Катар голови, Носа і Горла.

ЧИ ВИ МАЄТЕ ЯКИЙ СУМНІВ щодо Ваших долегливостий; чи маєте які скірні викиди, які стали упірчиві і неулеглі на вплив ліку; чи у Вас є такий нервовий стан, який незміняєсь навіть під впливом спочинку, дієт і медицини; чи Ви попадаєте в щораз гірший стан? Як так, то ПОРАДЬТЕ СЯ МЕНЕ СЕЙЧАС.

Сотки операцій як у мущин так і женщин уникнено через скоре властиве застосоване найновійших наукових метод.

Мої офіси є заосмотрені новими електричними і механічними апаратами, які дали поміч, коли другі методи завели.

ПАМЯТАЙТЕ.—ПОРАДА І ОГЛЯДИНИ ДАРОМ. Зволїкане, недогляд і невластиве лїчене є небезпекою.

Прийдїть до мене, коли потребуєте помочи досьвідченого і у все заосмотреного СПЕЦІЯЛІСТИ.

Години принятя: від 9. до 4. попол. і від 6 до 8 вечер. **Dr. RUSSELL,** В неділї і сьвята від 10-ої до 2-го в полудне.

176 E. Jefferson Ave., другі двері на схід від Вудвард, Detroit, Mich.

ГІЄРОНІМ ЛЯХОВИЧ

(Попередно ПАВЛО ГУРДУС).

ПЕРШОРЯДНЕ УКРАЇНСЬКЕ ЗАВЕДЕНЄ ФОТОҐРАФІЧНЕ

77 NEWARK AVE., JERSEY CITY, N. J.

Мій заклад виконує артистично всякі роботи фотоґрафічні, як: групи весільні, фамілійні, як також портрети і побільшення. Спеціяльну увагу присьвячуєсь дітям.

Ціни приступні. — Запрошую уклінно відвідати мою робітню. 118с—

МАЛИМ КОШТОМ

можете мати власну господарку і забезпечити собі Вашу будучність, щоби так тяжко не гарувати на старші лїта. Можете у нас купити малу фарму о 10.000 квадратових стіп найлїпшої урожайної землї, рівної, чистої без жадних корчів за 142-53

$345.00, $50.00 ЗГОРИ І $8.00 МІСЯЧНО НА ВИПЛАТ.

Земля находить ся при великім фабричнім містї Ню Бронсвік, стейт Ню Джерзи, 50.000 людности, 55 мінут віддаленя з Ню Йорку, де находять ся всїлякі фабрики, з доброю платнею. На тій землї вибудуємо Вам хату після Вашої вподоби, яку можете виплачувати таксамо як рент.

В разї купна компанія вертає кошти подорожи.

Офіс отворений також в неділї до полудня.

Не зволїкайте а рішайте ся скоро. Приймаємо Ліберти Бонди як готівку. Пишіть або голосїть ся по дальші інформації до

HAMILTON REALTY CO.,

63 PARK ROW, WORLD BLDG., ROOM 910, NEW YORK CITY.

КОМПАНІЯ Є ПІД КОНТРОЛЕЮ СТЕЙТУ.

ФАРМИ! ФАРМИ! ФАРМИ!

1) 100 акрів доброї землї, пасовиско і ліс, керниця і ріка біжить, 8 миль від великого міста і церкви, при добрім гостинци, хата добра, пивниця, телефон, стайня, одна стара, друга нова, курник, хлїв і ледовня, 10 коров, 1 бугай, 4 ялівки, 2 конї, 2 безроги, 40 кур, сегорічний збір і всї знаряди яких там богато знаходить ся, всьо за $7000, вплати потреба $3000, решта на сплату. 143-45

2) 192 акри доброї, рівної землї, пасовиско і ліс, красна хата і стайня, ¼ милї від мурованого гостиниця, 6 миль від великого міста і церкви, вода добра, на скору продаж властитель додає 2 конї, упряж, знаряди і 4 тони сїна. Коров нема, можна спровадити ся від 1. марта. Ціна тої красної фарми тільки $7000, вплати $2500 і менше.

3) 35 акрів, 10 акрів грубого ліса і дерева овочеві, хата 8 румів, вода в хатї як у містї, стайня також добра, ½ милї від місточка, фабрики і мурованого гостиниця, положенє краснє, веселє, сусїдів богато, добрий пляц на годівлю курий і безрогів, при місточку, роботи подостатком. Ціна $1600, вплати треба $1000, решта на сплату.

Маю ще кілька добрих фарм до спродання в тім роцї, приїзджайте подивитись ще перед снїгом. Адрес:

S. DYMINSKI,

P. O. Box 150 або 311 King St., HERKIMER, N. Y.

НОВИЙ ВИНАХІД!

СРЕДСТВО ЯКОГО ВАРТІСТЬ ПЕРЕВИСШАЄ ВАГУ ЗОЛОТА!

Після теперішньої дорожнї ми повинні щадити наше убранє. Кожда пляма на сукнї спричиняє дїру. Бо коли ваш сут чи то дрес оплямлений, ви даєте його до чищеня, передусїм — се дорого вас коштує, рівнож по фабриках уживають дуже острого плину до вибираня плям, який майже просїкає сукно і на тім місци вкороткім часї робить ся дїра. Отже коли бажаєте запобігти сему і ощадити свій тяжко запрацьований гріш, то мусите уживати чудового средства SHINE-OFF до чищеня ваших убрань, тим легонько вичистите ваше убранє, цїлком без нарушеня сукна. Памятайте, що лише SHINE-OFF средством дасть ся вичистити найгіршу пляму. Рівнож заощадите богат огроша. На пробу, аби вас переконати і переконати о вартости SHINE-OFF, ми вишлемо вам $1.00-вий кавалок (кейк) лише за 50 цит. або 3 кейки за $1.00. Замовленя треба слати враз з належитостию через моний-ордер на адресу:— 145св49

JOSEPH LABORATORY, 747 N. LINCOLN ST., CHICAGO, ILL.

Звісний Dr. GREY Спеціяліст

ПОНАД 30 ЛІТ В ШТУЧНІМ ЛІЧЕНЮ ЕЛЕКТРИКОЮ

117 E. 17th St., БЛИЗЬКО UNION SQUARE **New York City.**

Він уже вилїчив тисячі людий і бажав би і Вас вилїчити, коли терпите на нирки або міхур, скірну недугу, ечему, пропуклину, гемороїди, фістулу, ревматизм, невральгію, нервовість, болї крижий, слабости носа, горла і жолудка, кашель, застуду. Запалене легких або всяку иншу хронічну недугу. Коли лікар, який лїчив Вас ще не вилїчив Вас, ідїть до добре звісного і давно основаного офісу д-ра Ґрея, бо він вилїчить те, чого другі не могли.

ПОРАДА ДАРОМ. — ЛІКИ $1.00.

За професійну обслугу числить низькі ціни.

Години: від 9-ої до 8-ої; в неділї від 9-ої до 3-ої.

УВАГА! СПЕЦІЯЛЬНІ ЦІНИ НА РОЖДЕСТВО! РОДИМЦЇ!

S. D. VITA,

НАЙСТАРШИЙ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ ДІМ БАНКОВИЙ під зверхностию Державного State Banking Department-у зі згляду на зиму, Рождество і потреби ваших милих в краю висилає ГРОШІ найскорше з ПОРУКОЮ за доручене до ГАЛИЧИНИ, на короткий час тільки

100 ГАЛИЦЬКИХ КОРОН ЛИШЕ ЗА $1.89

Видає перекази банкові асекуровані на гроші по найдешевших дневних курсах, котрі суть платні в кождім закутку сьвіта.

ШІФКАРТИ найдешевше, найскоршою і найбезпечнїйшою спосібностию. Канцелярія нотаріяльна виробляє подання о найскорше видане документів подорожних під ПОРУКОЮ безплатно для костумерів. Стараємось для Вас о дешевий нічліг і спотикаємо тут на стації і відпроваджуємо на корабель кождого костумера. 139—

Зголошуйтесь або пишіть зараз до старого чесного Дому Банкового.

НАЙСТАРШИЙ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ ДІМ БАНКОВИЙ

S. D. VITA, БАНКИР, 2105 FIRST AVENUE, або 339-341 EAST 108th STREET, Dept. Ru. I. NEW YORK CITY.

СЬМІХУ ДО РОЗПУКИ!

ДАРОМ вишлемо кождому велику ілюстровану книжку на 32 сторін. В тій книжцї найдете повно сьміху аж до розпуку, на „шур" будетесь реготати, що аж штани будуть тріскати. Пишіть „гаріоп" по ту велику книжку і залучіть за 5 цнт. марку на пересилку. Адресуйте: 139с—

"OSA" (WASP),

1926 W. Huron St., Dep. C. Chicago, Ill.

КОРИСНЕ КУПНО! КОРИСНЕ КУПНО!

НАЙНОВІЙШИЙ МОДЕЛЬ No. 5 VICTORY PHONOGRAPH

Такий, якого Ви бажалиб мати, в найприступнїйшій цінї. Сей гарний Фонограф о незвичайно милих звуках.

ГРАЄ ВСІ РЕКОРДИ,

має шрубові мотори, оздібно вироблені кабінети і є дуже сильно збудований з магоня з нїклевими окладинками. 145ч153

Ціна в склепах є $25.00 а наша ціна перед сьвятами є лише $14.45 і ми даємо 5 рекордів з кождою машиною зовсїм ДАРОМ.

Ви можете уживати сей фонограф через довгі роки. Він буде окрасою для Вашої хати і будете мати першорядну МУЗИКУ у Вашім домі кождого часу.

Не висилайте всїх гроший, вишлїть два доляри на оплату експресу а решту заплатите, коли дістанете Victory Phonograph до Вашої хати.

Не отягайтесь, пишіть ще нинї до:

VICTORY PHONOGRAPH COMPANY,

46 BROADWAY, DEPT. 30, PROVIDENCE, R. I.

КОЛИ ЧОЛОВІК Є ХОРИЙ

ТО ПЕРШОЮ РІЧИЮ, ЯКУ ВІН ХОЧЕ ЗНАТИ Є „ДЕ ЗНАЙТИ ДОБРОГО ЛІКАРЯ".

Коли звернете свої кроки впрост до заведеня Др. Кафмана, 607 Маркет Стріт, Філядельфія, то знайдете практичних спеціялістів за якими шукалисьте без страти часу і гроша на инших лікарів.

Коли його відвідаєте то зауважите, що лікар є дуже обережний в видаваню діягнози вашої слабости; то є, що він шукає докладно нащо Ви хорі. Його заведене є заосмотрене в модні і докладні апарати, так що коли потреба аналізи крови, хемічної аналізи мочи, огляненя лучами Х-рей, або що иншого, то він має під рукою для Вас. При помочи тих розслідів докладного розслідженя недуги мущин, неможливим є помилка.

Лікар скаже Вам яка є умірцована ціна за лїчене. Жаден чоловік не може відійти задля браку гроша. Кождий робітник може числити на поміч лікаря, наколи може сплачувати йому належитість тижнево або місячно, як може, а його оплата задля його великої практики є так низька, що жаден хорий не повинен обавляти ся йти до нього. 21-33

Його Інституція має кождий найновійший апарат до оглядання хорих: Статік, Ґалванік, Дарадік і Гай Фріквенсі Електрісіти; Озоно Інгалаторіюм, Електрік Оскіллаторс, і инші модерні апарати.

ВІН ЛІЧИТЬ ВСІ НЕРВОВІ, ХРОНІЧНІ І ЗАДАВНЕНІ НЕДУГИ, ЯК: СЕРЦЯ, ЖОЛУДКА, УТРОБИ, НИРОК, ПОЗНАКИ МОЧОВІ.

Прийдїть до него і станьте здоровим.

Оглядини і порада даром.

ОПЛАТА НИЗЬКА І МЕДИЦИНИ ДАЄСЬ.

Dr. CAUFFMAN, 607 MARKET STREET, PHILADELPHIA, PA.

Години від 9. рано до 6. вечер; в неділї від 10. рано до 1. попол.

ПРОТОКОЛ

з річного засіданя головного уряду У. Н. Союза, відбувшого ся в днях 13. до 15. жовтня 1919 р. в домі У. Н. Союза під ч. 83 Гренд стр., Джерзи Сіти, Н. Дж.

(Дальше).

Засідане дня 14. жовтня.

В неприсутности предсідателя засідане отворив містопредсідатель о 9-тій годині рано.

На порядку деннім справа органу У. Н. Союза. Д. Капітула доказує, що друкарня не приносить достаточних зарібків. У відповідь А. Савка заявляє, що се є наслідком великої дорожні. Д. Капітула запитує, чи не можна би підвисшити ціни на оголошеня і роботи. А. Савка відповідає, що роботи, які виковує друкарня У. Н. Союза, є дрібні і на них не можна богато заробити. Між оголошенями є значне число оголошень патріотичних, які поміщують ся безплатно. Д. Капітула каже, що в таких тяжких часах не повинно ся поміщувати в „Свободі" ніяких безплатних оповісток. А. Савка вияснює, що бувають такі оголошеня, за які годі вимагати заплати.

Р. Слободзян каже, що поміщуване безплатних оголошень повинно мати якусь міру.

Н. Росолович піддає гадку, чи би не можна зменьшити видаване органу на один раз в тижни. По розваженю сеї справи присутні прийшли до переконаня, що наразі „Свобода" мусить виходити так як доси, то є три рази на тиждень.

А. Савка вносить резиґнацію з уряду завідателя друкарні, бо він чуєть ся фізично заслабий до тих обовязків, які тепер є на него наложені.

Р. Слободзян твердить, що в друкарні „Свободи" нема такої строгости супроти робітників, як по других друкарнях. Редакторови Лотоцькому закидає, що він яко співредактор писав у „Свободі" більше ніж тепер, коли став начальним редактором сеї часописи. На кінци піддає гадку, що було би добре підготовити якусь нову силу, котра вразї потреби могла би заступити місце завідателя друкарні.

Н. Росолович говорить про потребу відвічального формана в друкарни. А. Шаршонь каже, що „Свобода" має забогато редакторів, і одного требаб усунути. Д. Капітула твердить, що кождa робота в друкарни повина приносити відповідні доходи.

Дискусія в справі видавництва „Свободи" була дуже оживлена, а забирали в ній голос усї присутні урядники. По розгляненю сеї справи з усїх боків ухвалено на внесене Н. Росоловича, поперте Р. Слободзяном, що „Свобода" має виходити три рази тижнево на 8 сторін з чого 4 сторони можуть бути задруковані відповідними оголошенями. Сю ухвалу маєть ся увести в жите як найскорше.

На внесене А. Шаршоня, поперте Г. Кривовязом, ухвалено, що з огляду на се, що „Свободу" побільшено на 8 сторін, має остати 4 редакторів.

На внесене Д. Капітули, поперте А. Шаршоньом, ухвалено, що платня всїх редакторів не може перевисшати їх дотеперішної платнї, то є $520 місячно.

На внесене І. Пеленського, поперте А. Стефановичем, ухвалено підвисшити завідателеви друкарні процент від платних оголошень. Замісць дотеперішних 2%, він буде побирати відтепер 3%.

На салї явив ся предсідатель і заняв своє місце, проводячи дальшим нарадам.

О годині 12.30 наради перервано з причини обідової пори.

Засідане пополудневе.

Протокол, який С. Ядловський писав до полудня, був прочитаний ним о годині 1.30 пополудни. По прочитаню сього протоколу предсідатель отворив над ним дискусію. По справленю деяких слів і зворотів О. Стеткевич поставив внесене, а А. Шаршонь попер, аби сей протокол приняти так, як був прочитаний. Одноголосно принято.

По сїм розвинула ся дискусія над справозданем редакторів „Свободи". А. Стефанович питаєть ся, длячого в „Свободі" не була поміщена допись з Ембрідж, Па., яка була заслана до редакції „Свободи" ще 15. мая б. р. О. Стеткевич відповідає, що сеї дописи, як і богато иньших дописий, не поміщено тому, що не було місця в часописи.

Д. Капітула хоче знати, длячого свого часу „Свобода" так богато адвертайзмувала Січову Організацію. О. Стеткевич відповідає, що писало ся дещо про загально народний рух, який робили члени У. Н. Союза, але сього писаня не можна уважати адвертайзмованем Січової Організації.

Н. Росолович є невдоволений, що „Свобода" мало занимаєть ся американським житем і справами робітничими, натомісць забогато місця посьвячує справам старокраєвим. О. Стеткевич відповідає, що „Свобода" була робітнича і є і що вона ніколи не підпирала капіталїстів, але все робітників, однак на будуче можна би писати більше про жите американських Українців і про се, щоби наші люди брали горожанські папери.

Р. Слободзян признає рацію О. Стеткевичеви щодо статий і покликів про Українські Січи так довго, доки ті Січи не конкурують яко організації бенефітові.

На всї запити, ставлені О. Стеткевичеви в справі редаґованя „Свободи", він відповів кождому вдоволяючо. Опісля Р. Слободзян вносить, а А. Шаршонь попирає, щоби звіт редактора О. Стеткевича був принятий так, як він його виголосив.

В дискусії над звітом теперішного редактора, В. Лотоцького, перший забрав голос Н. Росолович і заявив, що „Свобода" має мало матеріялу до читаня. Р. Слободзян пропонує завести у редаґованю „Свободи", згілядно у виборі матеріялу до читаня і у доборі відповідних черенок, деякі зміни, з чого вийде безпечна користь для видавництва і для читачів „Свободи".

В дискусії над справою редаґованя й уліпшеня „Свободи" забирали ще голос: Г. Кривовяз, К. Кирчів, В. Левчик, О. Рекрут, О. Стеткевич і І. Пеленський.

На всї інтерпеляції і запити відповідав вдоволяючо В. Лотоцький, а після того І. Пеленський поставив внесене, поперте О. Рекрутом, аби звіт В. Лотоцького приняти до відома так, як він був проголошений. Одноголосно принято.

До контрольної комісії ніхто з присутних не ставив ніяких запитів, отже на внесене С. Ядловського, поперте А. Шаршоньом, ухвалено звіт контрольної комісії приняти до відома так, як його зложив Д. Капітула.

Ухвалено запомоги з фонду убогих для отсих членів У. Н. Союза: Стефан Стеранчак, від. 82 з Ню Александрія, Па., $100. Василь Ґеба, від. 168 з Перт Амбой, Н. Дж., $50. Іван Фариняк, від. 109 з Бентлейвіл, Па., $50. Іван Язьвінський, від. 29 з Рон, Па., $50. Іван Ґіпта, від. 205 з Палмертон, Па., $50. Яків Сталпїр, від. 208 з Скрентон, Па., $50. Петро Кульчицький-Вовчко, від. 338 з Монесен, Па., $50. Олекса Дьорка, від. 339 з Філядельфії, Па., $50. Йосиф Михнич, від. 380 з Тейлор, Па., $50. Для членицї Селянської, зглядно для її сиріт, від. 28 з Обурн, Н. Й., $50.

Щодо виплати посмертного по бл. п. А. Гапа, то припоручено головному екзекутивному комітетови залагодити сю справу правною дорогою.

Ухвалено зворотні стипендії отсим петентам: Від. 239, Філядельфія, Па., для члена Василя Ґели на покінчене студій в Delaware College $200.

Володимир Коваль на покінчене студій медецини в Філядельфії, Па., $200.

Відкинені просьби: Від. 27. Василь Свердин о запомогу з фонду убогих. Відкинено просьбу Теодора Хемія о стипендію на Penna State Normal School.

Після того засідане замкнено о годині 6-тій вечер.

(Дальше буде).

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕНЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

BAYONNE, N. J. Заходом Співацкого Тов. ім. Н. Лисенка відбудеть ся театральне представлене **„БЕЗТАЛАННА"**, драма в 5-ти діях в неділю **7-го грудня с. р.** в церковній гали під ч. 24—25-та ул. Початок о годині 7.30 вечером. 144-45

JERSEY CITY, N. J. Український Театр, який дає сталі представленя в Ню Йорку, під зарядом Д. Медова, при участи славної артистки Р. С. Соловієвої з перворядною трупою, зложеною з 30 людий, відограє в місті **Джерзи Сіти, Н. Дж.** в неділю, дня **7. грудня в Majestic Theatre**, 275 Grove St., напроти Сіти Гол, пополудневе представлене **„ЗАПОРОЖСЬКИЙ КЛАД"** або „Міліончик Буль", комічна оперета в 3-ох діях Ванченка. Початок точно о годині 2.30 пополудни. Вступ: 35, 50, 75 цнт., $1.00 і $1.50. 44-45

NEW YORK, N. Y. Український Театр під зарядом Д. Медова, при участи славної артистки Р. С. Соловієвої з перворядною трупою, зложеною з 30 людий, відограє в Українськім Народнім Домі, 217 Іст 6-та улиця, Ню Йорк слїдуючі штуки: в суботу, **дня 6. грудня і в неділю, дня 7. грудня „СУЛАМІВ"** або **„ДОЧКА ЄРУСАЛИМУ"**, оперета в 4. діях і в 8. відслонах. Початок точно о годині 8.15 вечер. Вступ: $1.00, 75 і 50 цнт. Каса отворена від години 7-мої вечером. Просить ся о як найчисленнїйшу участь. — ЗАРЯД. 44-5

NEW YORK, N. Y. Драматично-Співацкий Кружок т-ва „Українська Бесїда" в Ню Йорку, уряджує в суботу, **дня 13-го грудня 1919 р.** в память 4-ох роковин смерти Івана Франка **ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ** в Labor Temple, Second Ave., cor. 14th Street. Початок точно о годині 7.30 вечером. Вступ 50 центів. На концерті будуть співати найлучші українські співаки і знаний хор т-ва „Української Бесїди" під управою п. М. Корякори. Шановне Громадянство! Прийдіть всі на сей концерт. Покажіть що вмієте пошановати память найбільшого сина України, великого громадянина, провідника українського народа понад 40 літ, поета і письменника, яким був Іван Франко. — ВИДІЛ. 145-47

ВІЧА І ЗБОРИ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Українцї села Стрівка, пов. Збараж.

Збори Українців села Стрівки, в справі фонду жертв війни, відбудуть ся дня 14. грудня с. р. о 3. год. пополудни в галі Фодора, 52 Вест Стр., Нюарк, Н. Дж. Нас Українців є тут з найблизшій околиці більше двох соток і нашим обовязком є прийти з поміч тим, що потерпіли найбільше з наслїдок зяцького наїзду або війни взагалі. Українці! Стрівецька молодь головами наложила за Україну за нас, а ми бодай подаймо помічну руку тим, що ще остали ся а помочи потребують. Приходіть і приїздіть.

ЗА КОМІТЕТ: 145і147

Л. Крук   Т. Гладкий.

ДО УКРАЇНЦІВ З УГНОВА І ОКОЛИЧНИХ МІСЦЕВОСТИЙ, ПОВ. РАВА РУСЬКА, ГАЛИЧИНА.

В неділю, 23. падолиста б. р., зійшли ся Українцї з Угнова і з сусідних місцевостий до Українського Народного Дому (на горах міста) в Джерзи Сіти, Н. Дж., і там по відповідних нарадах вибрали комітет, котрий має заняти ся збіркою жертв на українські сироти з Угнова і околиці сього місточка. До комітету, котрий має назву „Українсько-угнівський Комітет", зістали вибрані: Николай Бараник, предс.; Михайло Жуковський, секр.; Сильвестер Салюк, касієр.

Ще перед тим мітінгом ми справили собі колекторську книжочку, в котрій джерзисітський парох, Впр. о. Ал. Улицький, написав на першій сторінці ось-такі слова: „Складка на діточий приют в Угнові. Заряджено на просьбу Впр. о. Олександра Говди, теперішного пароха міста Угнова в Галичині. Поручаю дуже горячо до милосердя і ласкавої підмоги усім бувшим прихожанам Угнова, Карова, Вербиці, Піддубець, Новосілок, Летиск, Губина, Річиці, Вільгів, Корчева і других сусідних сіл з околиці, як і всім Вп. і чч. з Джерзи Сіти, Н. Дж., і околиці. — Дано дня 16. падолиста 1919. — о. Ал. Улицький".

До часу оголошеня сеї відозви зложили свої жертви отсї добродії: о. Ал. Улицький, Сильвестер Салюк, Михайло Жуковський, Николай Бараник, Андрій Журавецький, Василь Жуковський, Григорій Трусевич, Григорій Шустикевич, Віра Салюк (донька Сильвестра), Юрко Пелех і Іван Підгорецький по $5.00; Йосиф Жарський і Василь Грохольський з села Терношина по $3.00; Гаврило Пірожик і Антін Пірожик по $2.00; Павло Грабар і Юрко Лудик з Новосілок по $1.00.

Родимці! Ми твердо віримо, що між Вами не буде ані одного, котрий по прочитаню отсих стрічок не надіслав би своєї жертви на ратунок тих українських сиріт, які знайдуть приміщене, поживу, приодїнок і добре вихованє у діточім захисті в Угнові. Хто тим бідним діточкам поможе, як ми їм не поможемо? Ану но, шановні Земляки: громада по нитці, а сироті сорочка! Не відтягайте ся зі своїми датками, бо два рази дає той, хто скоро дає. Збідовані і заплакані сироти наших рідних братів витягають до нас свої худі рученята і просять: Поможіть нам, бо загинемо! Братя і Сестри! Чи позволимо ми тим нашим українським сиротам перед часом умерти? Ні! Ми отремо їх сирітські сльози, а вони за те нам щиро подякують і віддячуть ся всїй нашій суспільности. 44-46

Ласкаві жертви просимо слати на адресу: SYLVESTER SALUK, 34 Covert St., Jersey City, N. J.

ЗА УКРАЇНСЬКО-УГНІВСЬКИЙ КОМІТЕТ:

Н. Бараник, предс.; М. Жуковський, секр.; С. Салюк, касієр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

(Оголошеня женитьби не приймаєсь).

ДО КРАЮ! Хто хоче працювати на корабли кілька годин денно при легкім занятю, нехай звернеть ся до: GREENWICH LABOR AGENCY, 129 Greenwich Street, New York, N. Y. 124—

ДЯКОУЧИТЕЛЬ з гарним барітоновим голосом, може управляти хором, провадити школу, давати представленя, удїляти лекций на скрипці, може обняти посаду від дня 1-го січня 1920 р. Ласкаві зголошеня слати під адресою: Н. J., c/o Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J. 144-46

Пошукую свого брата **ЛЕОНА СЬВІНТКОВСЬКОГО**, з Вигнанки, повіт Чортків, Галичина. Давнійше перебував в Форд Віллям, Онтаріо, Канада. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: WLAD. SWIATKOWSKI, 99 Delray Avenue, Detroit, Mich. 144-46

Пошукую свого брата **ІВАНА МНИХА**, син Андрія, з села Верняки, повіт Збараж, Галичина. Девять літ тому назад перебував в Арґентинії, Бразилія. Хтоби про него знав або він сам зволить зголосити ся до: ANDREW MNYCH, P. O. Box 131, Westerly, R. I. 144-46

Пошукую свого дядька **ІВАНА КОВАЛЬЧУК**, з села Глубічок малий, повіт Збараж, Галичина. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: PAUL KOWALCZUK, 225 E. 28th St., New York, N. Y. 145-47

Пошукую в важній справі свого швагра **ПЕТРА ФАЛДИСТОГО**, з села Іванчани, повіт Збараж, Галичина. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: DANIEL BURDYGA, 151 Bright St., Jersey City, N. J. 145-47

Пошукую **СТЕФАНА СПІВАКА**, з Правковець, повіт Перемишль, Галичина. Має перебувати в околици Вілкесбері, Па. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: THEO. FECENKO, St. Clair, Pa.

Пошукую своїх краянів **ПИЛИПА і ЯЦЬКА КРІЛЬ**, та **ІВАНА ЛІВАНДОВСЬКОГО**, з села Гладки, повіт Тернопіль, Галичина. Хтоби про них знав або вони самі, зволять в дуже важній справі зголосити ся до: DANIEL BYTRUCHOWICZ, Box 155, New Alexandria, Pa. 143-45

Пошукую своїх краянів **ЮРКА і ВАСИЛЯ ДИМЯНА**, з села Чирхави. Хтоби про них знав або вони самі, зволять зголосити ся до: OLGA CHOLEWA, 326 E. Federal Street, Door 14, Youngstown, O. 143-45

Пошукую в важній справі свою краянку **ВАРВАРУ РИБАК**, походить з села Староміщина, повіт Скалат. Вона сама або хтоб про ню знав, зволить повідомити: PAULINA RATUSHNA, 321 St. Paul's Avenue, Jersey City, N. J. 143-45

Де є **САФАТ БАТЮК** і його жінка **НАСТУНЯ**, котрі виїхали з сеї місцевости і полишили малу дитину у знакомих, котрою нема тепер кому заняти ся. Хтоби про них знав або вони самі, зволять зголосити ся чимскорше до: JOHN KOZAR, 1500—6th Ave., Sault Ste Marie, Mich. 145-47

Де є мій брат **ДЕОНІЗІЙ ПЕЛЕХАТИЙ**, котрий має перебувати в Бофало, Н. Й. Хтоби о нїм знав, або він сам, нехай зголосить ся на адресу: PLATON PELECHATY, 244 Wayne St., Jersey City, N. J. 143-46

Пошукую свого брата **МИХАЙЛА ПАВЛОВСЬКОГО**, з села Остапя, повіт Скалат, Галичина. Перед виїздом до Америки перебував в Збаражи, відтак був в Канадї, а тепер має перебувати правдоподібно в Шікаґо, Ілл. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: LUDWINA STEMACH, Box 245, Bridgeport, Pa. 144-46

Пошукую свого стриечного брата **ДМИТРА ПЕТРІВСЬКОГО** зі Спаса, повіт Старий Самбір, Галичина. Перед шістьома роками перебував в Скрентон, Па. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: J. W. MARTYNIK, 23 West Avenue, Elyria, Ohio. 144-46

Пошукую **НАТАЛКИ САВРІЙ**, замужна Кушнір і її брата **ІВАНА САВРІЙ**, з села Залуже, пов. Рогатин. Перед кількома роками перебували в Рочестер, Н. Й. Хтоби о них знав, або вони самі зволять зголосити ся до: ATANAS DZERA, Box 362, Dunellen, N. J. 144-46

Пошукую **КОНДРАДА ПИШКО**, з села Красна, повіт Коросно, Галичина. Перебував в Джолієт, Ілл. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: ALEX ZEPKO, 865 Miami St., Akron, Ohio. 144-46

СЕЮ ДОРОГОЮ маю честь повідомити всіх своїх краянів і всїх інтересованих, що моя теперішна адреса звучить: OSYP LOHYN, 315 Henderson St., Jersey City, N. J.

Посилайте гроші своїй родині до краю тільки через Американсько-Українське Бюро в Філадельфії. Адреса: American Ukrainian Bureau, Inc., 322 N. 8th St., Philadelphia, Pa. 118—

Катерина Семінська, замужна Андрусів, пошукує **ТЕКЛІ МУЗИКА** з села Дмухавці, повіт Бережани, Галичина. Хтоби про неї знав або вона сама, зволить в важній справі зголосити ся до: KATIE ANDREWS, 149 Joseph Ave., Rochester, N. Y. 43-45

ЗАДЛЯ того, що я находжу ся тепер в прикрім положеню взиваю всїх тих моїх приятелів, котрі мають супроти мене деякі зобовязаня, щоби вони зголосились чимскорше на мою адресу: WASYL WORGUL, 327 Chechester Ave., Woodhaven, N. Y.

НА ПРОДАЖ РЕСТОРАН, в добрім положеню. — 1020 Broadway, Brooklyn, N. Y. 144-45

ДЯКОУЧИТЕЛЬ пошукує посади при гр.-кат. українській церкви. Має вироблений теноровий голос. Науку дірігента побирав через 5 літ в американській школі, науку укінчив сего року з дуже добрим успіхом. Знає нотний спів сьвіцкий і церковний. Се дає менї змогу бути відповідним у своїх обовязках. Можу уряджувати концерти і представленя з добрим виконанем, можу вести діточу школу взірцево, удїляючи дітям науку співу і музики. Убігаючий ся о посаду є самотний, чесного характеру і морального житя, літ 29, з села Поникровиця мала, пов. Броди. Можу заложити в місцевости орхестру смичкову і бандолїнову для добра українських дітий. Удїляю приватно лекцій в помешканю у себе на пяно, скрипках, бандолїнах і на органі а також учу нотний спів. Посаду обняти можу від 15. грудня. Зголошеня прошу слати на адресу: PAUL GAZDUN, Dirigent, 65 St. Marks Place, New York, N. Y. 144-46

Американсько-Українське Бюро в Філядельфії є одиноке українське товариство в Америці що має шифкарти до краю і з краю до Америки. Адреса: American Ukrainian Bureau, Inc., 322 N. 8th St., Philadelphia, Pa. 118—

НОТИ ЦЕРКОВНИХ і народних пісень мішаного і мужеського хору на 4 голоси, писані і печатані, партитури з книжками на кождий голос, вибір практичним дірігентом хору з найславнїйших композиторів: Бортнянського, Вербицького і Лисенка. Церковні книги на продаж. Адреса: PETER RUDAWSKY, 27 Austin Ave., Warren, Ohio. 144-45

НА ПРОДАЖ гросерия, добре оплачуюча ся, серед наших людий, продає задля недуги в родині, ціна приступна. Добра нагода для нашого бизнесмена. Голоситись: 120 Wythe Avenue, cor. North 9th St., Williamsburg, Brooklyn, N. Y. 144-46

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

На нюйорській біржі.

Минувшого четверга на нюйорській біржі платили $2.25 за 100 німецьких марок; $1.50 за 100 польських марок; $0.70 за 100 австрійських корон; $2.00 за 100 чехословацьких корон; $0.90 за 100 югославянських корон; $5.00 за 100 сербських динарів; $3.35 за 100 фінляндських марок; $3.35 за 100 румунських левів; За посилку 1.000 галицьких корон банки брали $13.50 вже з пересилкою. — Українські ґазети зі старого краю доносять, що курс американського доляра в Галичині при вимїні на тамошні корони є далеко висший ніж при вимїні в Америці. Тому примїром львівський „Вперед" радить нашим людям, що виїзджають з Америки до Галичини, або на Буковину, або на Угорусь — не міняти долярів в Америці на старокраєві гроші але везти їх зі собою до старого краю, де дістануть за доляр більшу суму гроший при вимїні.

Посилка гроший почтою.

Тепер почта Злучених Держав не пересилає гроший до всїх країв сьвіта, а бодай не пересилає до Галичини, Буковини, Угоруси та до инних українських земель. Почта пересилає гроші до Франції, Англії, Італії, Голяндії і до инних країв, де тепер панує лад та порядок. Але за посилку ґроший почтою треба дорого платити. Примїром, післати до Італії 100 лірів треба зложити на почті 20 долярів; 100 франків до Франції коштує також около 20 доляріа, — коли примїром банки за 20 долярів вишлють 200 франків або 220 лірів. На пересилці гроший до Англії почта Злучених Держав заробляє 20%, до Франції 100%, до Італії 140%.

Молочний бойкот в Ню Йорку

Громадянська рада в Ню Йорку, предсїдателем котрої є адвокат Джордж Гордон Бетл, відкликала молочний бойкот, що тривав два тижні. На останних зборах постановлено піднерти міський заряд в його змаганнях запровадити молочарню під контролею департаменту здоровля. Може тепер, коли місто візьме на себе доставу молока, сей конечний до життя продукт трохи потаніє. В кождім разї, чи молоко потаніє чи ні, то користь буде бодай та, що величезні зиски не будуть напливати до кишень приватних людий, але пійдуть до міської скарбниці.

Новий міністер торговлї.

На місце уступивного Віллїяма Редфілда, президент Вілсон назначив міністром торговлї посла Йошуу Александра, з Мізури. Сенат має потвердити номінацію.

Сенатор атакує міністерство.

Сенатор Кінг, демократ з Юти, заатакував міністерство праці за се, що воно дуже благородно поступає з чужинцями, котрих призначено депортувати. З огляду на се сенатор Кінг виготовляє резолюцію, аби власть депортовання відібрати з рук міністерства праці і передати міністерству справедливости.

Платня мусить підноситись ще бодай пять літ.

Джеймс Голленд, голова нюйорської стейтової Федерації Праці, заявив, що тепер не може бути й мови про знижку платні для робітників. Противно, робітники будуть домагатись нової підвишки платні, як довго буде змагатись дорожня. Зарадити лихови можна лише в той спосіб, що ціна ріжних конечних для життя продуктів пійде вділ, що може статись хиба аж за пять літ. Тоді й робітники згодять ся на відповідну знижку платні.

Нарід не хоче прогібіції.

Для загонистих прогібіціоністів є ще один доказ, що нарід не хоче прогібіції. 20 міст і місточок у Массачусетс голосували минувшого вівтірка і всі заявили ся проти прогібіції. Навіть такі міста, як Кембрідж і Квінси, що перше через 33, а друге через 38 літ було сухим, заявили ся тепер проти прогібіції. Инші міста, що голосували проти прогібіції є отсі: Броктон, Ліомінстер, Ню Бедфорд, Пібоди, Сейлем, Волдам, Чікопі, Фол Рівер, Фічбурґ, Ґлустер, Гейверґіл, Голіок, Марлборо, Метюен, Нортгемтон, Пітсфілд, Спрингфілд і Тавнтон. Однак сей спротив горожан не має крім морального, жадного иншого значіння, бо після стейтового закона мокрими вони можуть бути аж в маю 1920 року, коли тимчасом в січни 1920 наступить загальна прогібіція ухвалена парляментом Злучених Держав.

Будуть розслїджувати причину дорожні паперу.

Посол Рікетс, з Огайо, вніс резолюцію в парляменті, аби настановити комісію для розслїдженя дорожні газетного паперу, а також для розслїдженя причини, що великоміські газети дістають подостатком паперу, а провінціональні не можуть дістати навіть стільки, що їм конче потрібно.

Нова скаля платні для професорів Колюмбійського університету.

Заряд Колюмбійського Університету в Ню Йорку оповістив, що незабаром професорам піднесеть ся платню меньше-більше до такого степеня: професори 6.000 — 8.000 і 10.000 долярів річно; бельфери 4.500 — 5.000 долярів; суплєнти 3.000 — 3.600 долярів; інструктори 2.000 — 2.400 долярів; помічники 1.000 — 1.200 долярів.

Повісили убийника.

У стейтовім кримінали у Ведерсфілд, Конн., повішено Никифора Нечеснюка, з Водерборн, Конн., оскарженого о убийство Федора Турана в день 12. марта 1919. Нечеснюк пійшов того дня з Тураном до поблизького ліса і там ударом в голову убив його в намірі рабунку. Найвисший суд у Водербори узнав Нечеснюка 25. червня виновником і засудив на кару смерти через повішенне. Нечеснюк відпирав ся вини, однак перед виконанням вироку з початком біжучого тижня, признав ся вчасти до убийства.

Три віча У. Н. Комітету в Бруклині.

Минувшої неділї в Бруклині, Ню Йорк Сіти, відбулось в однім часї наразі три віча, скликані з рамени Українського Народного Комітету. В північній дільници промовляв др. Семен Демидчук і Юліян Павчак, в полудневій Микола Д. Величко, а в дільници Вудгейвен реферував Микола Дячишин. Цїлию сих віч було представити народови теперішне положенне української справи та візвати суспільність до інтензивнїйшої праці для добра народної справи. Віча відбулись спокійно і майже без жадного неприємного інциденту. Лише на вічу в полудневій дільници була маленька пригода з двома „большаками", котрі прийшли на віче в намірі розбити його. Се їм не вдалось, бо з сором мусїли опустити салю.

Ленінова кватира в Бруклині, на чолї котрої стоять жидки, порозсилала „українських большевиків" на всї три віча, щоб — розуміється ся — вони розбили їх. Однак ті заздалегідь спізнали гнїв народу, що зійшов ся протестувати проти віддання Галичини у 25-лїтну ляцьку неволю, і „дали спокій". Лише підчас відчитання резолюцій на вічу в Савт Бруклин два большаки ходіли заманїфестувати себе. І коли всї присутні, принимаючи прочитані резолюції, встали на знак рішучого протесту проти рішеня мирової конференції, ті два большаки спокійно сиділи. Референт візвав їх, щоб вони — шануючи волю більшости — також встали і прилучились до протесту проти несправедливости. Парубки-большевики однак не уважали, що відданнє Галичини у польську неволю є несправедливостию і не ходіли встати. Тоді їх чемно випрошено, кажучи, що хруням між чесними Українцями нема місця, як не може бути місця худобі між людьми. — Віча покінчились примірно.

Коршемні написи мусять щезнути.

Податковий комісар в стейті Монтана заявив властителям коршем, що всякі написи та оголошення про горячі напитки, які видніють на коршмах, мусять щезнути. Стейт має приняти вигляд, що в нїм є дїйсна прогібіція.

Пригадка.

Пригадуєть ся Українцям в Джерзи Сіти і околиці, що сеї неділї, 7-го грудня, о год. 2.15 пополудни Нюйорський Український Театер виставить гарну оперету „Запорожський Клад" у великім англійськім театрі **Majestic** при Ґров улици (напроти Сіти Гал.) в Джерзи Сіти.

ЩО ПИШУТЬ В ЛИСТАХ.

Ляхи замордували в Рогатині о. Теодозія Кудрика.

Касино, Італія, 17. жовтня 1919. — Вп. Пане:

За сей кільометровий лист з 20/9 я Вам як найщирійше дякую. Згори зазначую, що не моя се вина, що не писав нїчо до Вас, бо Ваша адреса згубила ся і було неможливим писати. Я ждав на лист від Вас від довшого часу, бо хотів подїлитись думками з Вами і якраз наспів Ваш лист і ся можливість щезла, можливість подїлу думок вернулась. Менї надто приємно чути від Вас, свого краяна, добре знакомого, товариша, — що так скажу — недолї (чейже Ви і я блукаємо на чужині, як рев в хвилї коли наша вітчина загрожена зі всїх сторін підлими (!) ворогами!...) сих кілька слів, хоч що правда не зі всїм я згоджуюсь, що Ви сказали.

Дещо розкажу про приватні, особисті справи. Зачну від 1914 року. Вибухла люта війна. Я остав ся в дома. В серпни 1914 приходять Москалї в наше село Залуже, палять Рогатин, палять часть Солониця, знущають ся над українським народом (Українців не узнавали!), арештують наших провідників. Найбільшими ворогами стали таки наші люди. Клич „бити панї" на панських ґрунтах зискав приклонників, любимців російського народу. Добрі люди Москалї дають, а не своє. Бий і ріж панів, лише не русских. Нарід темний — вірить. Він бе всїх, а чим? — Доносами! Розпочались арештованя. На донос залужських „чесних" громадян, арештують мене і мого батька. Доносщики тріюмфують, кажучи: „Аж тепер навчимо Дзюбяка Стеф. і його вченого сина". Ти шпіон — каже до мене російський офіцир жандармерії, — менї говорив твій сусїд, — перепроси його прилюдно і дай (нїби я) слово, що будеш завсїди сидїти дома, не пійдеш в місто нї в село, не будеш читати часописий і т. д., то пущу тебе (нїби мене), не буду арештував. На те все я відповів: „Як я що завинив, прошу мене арештувати, я нікого не перепрошую і жадних запорук і приречень не даю". На сю мою відповідь пустив мене на волю. Славна моя „фамілїя" старалась дальше невтомимо, щоб мене арештували, та ба — вже не вдалось. Умів я викрутитись від всього. Прийшли австр. війська в липни 1915 р. Настали для мене легкі часи. За се попавсь до війська в жовтни 1915 р. Був на Угорщині. Жив як пан. Війська не знав я до січня 1916 р., бо на вправи нїколи не ходив. В січни 1916 перенїс ся на Моравію. Вже в цьвітни пійшов я в офіцирську школу, зробили капралем однорічним, дали 60 людий і вислали на фронт. Вже в грудни 1916 р. зробили мене кадетом (офіциром найнизшої ранги). Жилось знаменито, хоч порох закручував порядно в носї. В марті 1917 р. зробили мене хорунжим (офіцир II. ранги). Яко хорунжий, пережив я найбільше. Коли наші робили офензиву в східній Галичині, я стояв саме в селї Курівцях 7 км. від Тернополя. І менї прийшлось робити наступ своєю сотнею машинових крісів (се є компанїя з 250 людий і 8 машинових крісів, я був командантом) через ріку Серет на село Івачів горішний. Зачалась там страшна різня і я стратив палець в лївій руцї. В січни 1918 став я поручником і ним зістаю до нинї. 28. лютого вмашерували ми на Україну через Підволочиска. Бились з большевиками, наїзниками України (се ті, що не узнають України, що узнають лише одну неделїмую Рассію). Через Жмеринку зайшли ми в Одесу. Тут був я 9 днів. Дальше через Миколаїв заїхав я в Херсон, де був довший час. Тут пізнав я лучше відносини, інтелїґенцію і низші верстви. Їздив один місяць по селах, пізнав нарід та, на жаль, більшість бажала собі царя, що дуже немило ділало на мене. 21/7 виїхав я з України на відпустку до Залужа, до ріднї, сидів до 20/8. В межичасї полк мій перенїс ся на італїйський фронт і туди 20/8 1918 р. мусїв я вертати. Пережив тут страшні битви аж 30/10 1918 р. о 8.16 годинї попав я в полон, де сиджу до нинї.

В полонї жиєсь менї надзвичайно добре, лише нудьга страшна як звичайно в тюрмі. З початку жилось лихо, та відносини з часом поліпшились. Тепер я занятий яко книговодець в рахунковій канцелярії. Час скоро минає — нудьга зменьшилось.

Будучи при війську щадив я гріш, поміг я своїй ріднї стати на здорові ноги, що дуже завидно стало горожанам села Залужа, бо думали, що мій батько стане дїдом та помилились, бо став більшим паном як вони. І дїйсно заощадив я собі кілька тисяч готівки, так що буду міг закінчити свої студії, як що поверну з полону.

Від ріднї маю вісти дуже часто і живесь їм дуже добре. Брат мій Іван є в італїйськім полонї — здоров і живесь йому добре. Від обох шваґрів і сестер вісти маю, що мене дуже тішить; маю добрих шваґрів. З Димитром Воробцем ми разом — сходимось рідко. Думаю, що він напише до Вас кілька слів, бо про Ваш лист до мене я його повідомив.

Щодо Вашого листа — то мушу Вам дещо відповісти. Нарікаєте на сьвящеників, чому не знаю. Якраз вони найбільше зробили для нашого народу, вони просьвітили наш нарід, вони провадили його до лучшої будучности, ба і провадять, чого доказом є масові арештованя сьвящеників Поляками в східній Галичині. Я-ж не син попа нї пана, а син селянина-бідака, мимо всего мушу на тїй точці стати в їх обороні. Щодо релїґії — то чейже і я не є сторонником христіянсько-суспільної партії і на сю тему далоби ся поговорити більше, але відложу се на пізнїйше. Хибно зрозуміли Ви попів. Ви не беріть під увагу слів голошених зі сьвятого місця (?!), а зважте на дїла попів на прилюдних місцях, де вони виступають не як духовні, але яко світські люди. Чейже нашому Городецькому чи Кудрикови не можна закинути, що вони не працювали для народу, чого доказом є, що Поляки Кудрика арештували і так над ним знущались, що бідачисько помер. Примірів з доказами є богато.

Що наша інтелїґенція за мало працювала і працює се безперечно правда. Вже більш пів року пише ся в часописях, що виїхала українська місія (п. Севрюк) для справ полонених до Риму, (в дїйсности минає 2 місяці, як приїхала!) і до нинїшнього дня нїчо путнього не зробила. Писали нам справдї, що Українцї полонені будуть зібрані в українських таборах, з відти виїдуть на Україну, але покищо нїчого фактичного нема і хто знає, чи скоро діждемось. Ми рішились виїхати відси на Україну битись в радах батька С. Петлюри, який стояв і стоїть непохитно на становищи самостійности України. Всякі лихі поголоски в часописях про Петлюру і п. Петрушевича є видумкою (польскі брехні). Справа українська стоїть тепер дуже добре. Щоб Поляки, що хотїли робити, правда побідить: Східна Галичина буде нашою!

Ще щодо попів, то я застерігаюсь: говорю лише про галицьких, бо американських не знаю.

Богато далоби ся писати, ти знаєте щось не маю нинї гумору, бо пишу аж чотири листи, до шваґра Івана, Андрія, до дому і до брата, а пятий до Вас. Про Вас писав я до дому, щоб повідомили Вашу ріднію, як Вам живеть ся. Пишете, щоб я особисто повідомив, та ба не годен, бо в Галичину не поїду; як поїду, то лише на Україну, там, де мене обовязок кличе. Маю надію мимо всього, що не різдвяні сьвята відсьвяткую в Італії, а не на Українї. Так минають мої молоді лїта!! Змінив ся я не до пізнаня, постарів ся вже, колись носив я довгу бороду, нинї вже її не маю, зголив. Буду частїйше до Вас писати, прошу лише до мене писати. Моя адреса покищо тасама. Як Вам живеть ся? Дуже гарні листи лише до мене мій шваґер Іван. На тім бим закінчив нинїшне писанє. — Здоровлю **Михайло Дзюбак.**

(Сей лист одержав п. Михайло Костра, з Нюарку, Н. Дж.).

Околиці Зарваниці знищені.

Онуфрій Ставничий, з Вунсокет, Р. Ай., дістав лист від свого брата Григорія, тепер в англійськім полонї в Італії, і в тім листї говорить ся, що околиці Зарваниці, підгаецького повіту у східній Галичинї, є цїлком знищені. Домів у Зарваниці нема, лише руїни, а поля пориті окопами.

Дубляни, під Львовом.

Дубляни, 9. вересня 1919. — Найдорозший Мужу!... До нас почта не доходить, лиш листоноша Францїшек Вощак ходить що другий день до Львова і приносить; їхати нема чим, бо як Українцї відступали, то забрали коні, а як прийшли Поляки, то забрали решту... У нас, в Дублянах, Українцї забрали богато коров, лише по одній оставили; хто мав чотири, мусїв дати три, а хто дві, в того забрали одну. В той час Михайло Тушницький був начальником громади, Михайло Шпік комісаром. Вони пійшли за Українцями, і нїхто не знає, де тепер обертають ся. Було наше житє добре передтим, а тепер, то навіть страшно писати...

Тепер кажуть, щоби кождий „нумер" дав 100 кільоґрамів збіжа, а є такі, що самі потребують. Починають потрохи скубати... Тяжкі часи надходять. Тепер будуть парцелювати у нас панські ґрунта. Двір оставляє собі обшар довкола себе, а решта їде на парцеляцію. — **Жінка.**

(Сей лист одержав Филип Ясновський, у Слікєвіл, Па.).

Лихі урожаї; срібна корона вартає 14 паперових.

Калинівка, пов. Бібрка, 22-го жовтня 1919. — Дорогі Дїти!... Нїщо не зародило, бо цїлу весну і лїто падали дощі. Поля лежали облогом. Бараболь нема, бо хто засадив один корець, той зібрав два! Отже грозить нам голод, бо як нема бараболь, то нема нїчого. Є лише паша для худібки, та й то не всюди.

Також страшна дорожня. Корець пшениці коштує 800 корон; цвець за роботу бере 100 корон; деко тютюну коштує 10 корон, а на день, щоб трохи закурити, треба два дека. От і накури ся... По розпадї Австрії, як були ми 6 місяців під українським зарядом, то вже було дуже добре, а тепер під польським приходить конець сьвіта. Топка соли коштує 10 корон, лїтра нафти 8 корон, кільо мяса 60 корон, а гроший нема відки взяти. Такого добра діждали ся ми під польським панованем. Бодай ми були не дочекали того.

Старайтесь там ратувати нас від тих панів. Скажіть перед цїлим сьвітом, що Ваші тати і братя проливали кров і клали голови не за Польщу, але за свою неньку Україну. Помагайте, як можете, бо ми тут безсильні. Тут нема кому за нами упімнути ся. Як инші держави за нами не вставлять ся, то ми пропали.

Коли збираєтесь приїздити до дому, то гроші виміняйте на срібло і золото, бо у нас срібла і золота нема, а ті папери не мають вартости. Срібна корона вартає 14 корон паперових, а золоті гроші ще дорожші. Гроші шкода посилати, бо виміняють на польські марки. Убране можете прислати, бо має тут велику вартість. Самі не спішіть ся ще приїздити, бо тут хто відки приїде, то обідруть до голого. Така тут конституція.

Син Микола десь на Українї, чи жиє — не знаю. — Здоровлю Вас. — **Тато.**

(Сей лист одержав п. Іван ...., з Олеан, Н. Й. Назвиска не подаємо для добра його патріотичного батька).